

TC
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI



MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

BASİT MOTİF ÇİZİMLERİ

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. SÜSLEME SANATLARI	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Süsleme Sanatlarında Motiflerin Genel Gruplandırılması	3
1.2.1.Bitkisel Motifler	4
1.2.2. Hayvansal Motifler.....	5
1.2.3. Geometrik ve Sembolik Motifler	6
1.2.4. Geçmeler	6
1.2.5. Mimari ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenen Motifler.....	6
1.2.6. Doğadan Stilize Edilen Motifler	6
1.2.7. Barok, Ampir ve Rokoko Motifleri	7
1.2.8. Motiflerin Belli Formlar İçinde Eleştirilmeleri	7
1.2.9. Yazının Dekor ve Motif Olarak Kullanılması	7
1.2.10. İnsan, Giysileri ve Takıları.....	8
1.3. Süsleme Sanatlarının Gruplandırılması.....	8
1.3.1.Toprak (Çini-Seramik) İşlerinde Süsleme	8
1.3.2.Cam İşlerinde Süsleme.....	9
1.3.3.Taş İşlerinde Süsleme	11
1.3.4. Maden (Metal) İşlerinde Süsleme	12
1.3.5.Ağaç İşlerinde Süsleme	15
1.3.6.Deri İşlerinde Süsleme	17
1.3.7. Kağıt İşlerinde Süsleme	18
1.3.8.Bitkisel, hayvansal ve sentetik liflerle yapılan kumaş, halı, kilim, oya ve örgü gibi işlerde yapılan süsleme	25
1.4.Çini Sanatımızın Türk Süsleme Sanatları İçindeki Yeri ve Önemi.....	28
1.5. Çini Sanatımız.....	30
1.5.1.Tanımları:	30
1.5.2.Tarihçesi:.....	30
1.6.Türk Süsleme Sanatlarında Kullanılan Basit Motifler	33
1.6.1. Balık Pulu Motifi.....	33
UYGULAMA FAALİYETİ.....	38
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	48
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	50
2. BÖCEK MOTİFİ	50
2.1. Tanımı	50
2.2. Kullanım Yerleri	50
UYGULAMA FAALİYETİ.....	52
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	58
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	60
3. MÜNİHANİ MOTİFİ ÇİZMEK	60
3.1. Tanımı	60
3.2. Kullanım Yerleri	60
UYGULAMA FAALİYETİ.....	62
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	68
MODÜL DEĞERLENDİRME	73
CEVAP ANAHTARLARI.....	79
KAYNAKÇA.....	81

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0091
ALAN	Seramik ve Cam Teknolojisi
DAL/MESLEK	Çinicilik
MODÜLÜN ADI	Basit Motif Çizimleri
MODÜLÜN TANIMI	Çini Sanatında kullanılan, balık pulu, böcek ve münhani motiflerinin tanımları, kullanıldığı yerleri ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Herhangi bir ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Basit motifleri çizmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Balık pulu, böcek ve münhaniden oluşan basit motiflerin “Türk Süsleme Sanatları” içindeki yeri ve önemini kavrayarak bunları çeşitli ölçüler içinde aslını bozmadan estetik bir üslupla tekniğine uygun çizebileceksiniz. Amaçlar Gerekli ortam sağlandığında; 1- Balık pulu motifini çeşitli ölçüler (kanaviçe) içinde, aslını bozmadan estetik bir üslupla tekniğine uygun çizebileceksiniz. 2- Böcek motifini çeşitli ölçüler (kanaviçe) içinde, aslını bozmadan estetik bir üslupla tekniğine uygun çizebileceksiniz. 3- Münhani motifini çeşitli ölçüler (kanaviçe) içinde, aslını bozmadan estetik bir üslupla tekniğine uygun çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Çizim masası, parşömen kâğıdı, resim kâğıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

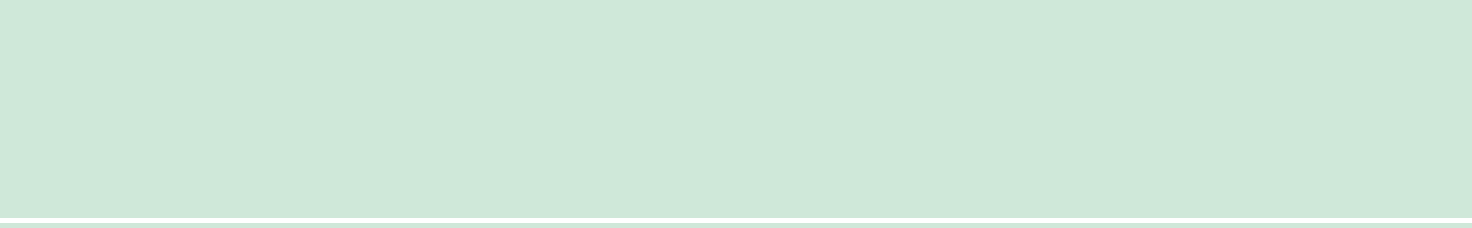
Sevgili Öğrenci;

Çini Türk kültürünü yaşatan önemli bir sanat dalıdır. “Türk Süsleme Sanatı”nın önemli bir bölümünü oluşturan çini motifleri günümüze kadar aslını koruyarak gelmiştir.

Basit motifleri çizmek, Türk çini sanatında temel konu olarak yer almıştır. Çini motifleri; günlük yaşantımızda kap kacak, süs eşyası, biblo, mekân süsleme ve dekorasyon malzemesi yanı sıra kullanım kolaylığı ile günümüzde de yerini almaktadır.

Basit Motif Çizimleri adlı modül ile çini sanatında temel becerilerin kazanılması amaçlanmaktadır. Bu modülü tamamladığınız zaman sizler istenilen motifleri aslına ve tekniğine bağlı olarak çizebileceksiniz. Bununla beraber bu işlemleri yapmak için gerekli olan temel bilgileri edineceksiniz. Bu bilgi ve beceriler, sizlerin çini sanatında motifleri, aslına uygun kullanmanıza, bu modülden kazandığınız bilgi ve becerilerle ilgili sorunları gidermenize yardımcı olacaktır.

Bu modülde hedeflenen yeterlikleri kazandığınızda seramik ve cam alanında daha nitelikli elemanlar olarak yetişecek ve ülke kalkınmasına katkıda bulunacaksınız.



ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; balık pulu motifini çeşitli ölçüler (kaneviçe) içinde, aslımı bozmadan estetik bir üslupla tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Balık pulu motifinin çizimine başlamadan önce;

- Doğadaki balıkları gözlemleyerek,
- Hayvanlar ile ilgili kitaplardan, balık resimlerini inceleyerek,
- İnternette hayvan ve balık sitelerini araştırarak,
- Türk süsleme sanatlarında yer alan balık pulu motiflerinin biçim yönü ile inceleyerek,
- Türk süsleme sanatlarında ve klasik çini desenlerinde kullanılan, balık motiflerini renk yönü inceleyerek bunlar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyip kuşlarla ilgili örnek resim ve çizimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

1. SÜSLEME SANATLARI

1.1. Tanımı

Herhangi bir varlığın doğal karakterini ve işlevini bozmadan onu güzelleştirmek amacı ile yüzeylerinin üstüne renkli renksiz, çizgi oyma veya kabartma gibi tekniklerle süslemeler yapma sanatıdır.

1.2. Süsleme Sanatlarında Motiflerin Genel Gruplandırılması

Süsleme sanatlarının dönemlere milletlere esas damgasını vuran en belirgin ortak özelliği motif ögesi olmuştur. Genellikle bir millete ya da bölgeye aynı dönemdeki tüm süsleme sanatlarındaki motifler birbirlerine paralel özellikler gösterir. Malzeme ve tekniğin gerektirdiği küçük değişiklikler dışında motifin özü değişmez.

Motiflerin gösterdiği özellikler o bölgenin ya da milletin tarihsel süreklilik içinde süsleme sanatlarının karakterini, sanat düzeyini ve sanat anlayışını izlememizde bize büyük ölçüde yardımcı olur. Süsleme sanatlarının başlangıcından bugüne kadar yapılan süslemeler temelde; tabiat kaynaklı olanlar ve stilize veya soyut süslemeler olarak iki ana grupta toplanabilir.

Bunlar milletlerin ve dönemlerin gösterdikleri özelliklere göre, kendi içlerinde çeşitlenebilir ve tekrar ayrıntılı olarak gruplanabilir:

1. Bitkisel motifler
2. Hayvansal motifler
3. Geometrik ve sembolik motifler
4. Geçmeler
5. Mimari ve insan yapısı formlardan esinlenen motifler
6. Doğadan stilize edilen motifler
7. Barok, ampir ve rokoko motifler
8. Yazının dekor ve motif olarak kullanılması
9. Motiflerin belli formlar içinde eleştirilmeleri
10. İnsan giysilerinin ve takılarının motifleri

1.2.1. Bitkisel Motifler

Süslemenin en yaygın koludur. Başlıca dört grupta toplanır:

1.2.1.1. Çiçekler

- **Hatai (Hatayiler) :** Çoğu kez çiçeğin kökeni belli olmayacak şekilde stilize edilir.
- **Doğaya Yakın Olarak Stilize Edilmiş Çiçekler**
 - **Uygulandıkları sahaların zorunlu kıldığı tekniklere göre uygun özellik taşıyanlar:** Örneğin kalem işlerindeki çiçekler ile taşa oyulan veya kumaşa işlenen çiçek motiflerinde belli ayrıcalıklar görülür.
 - **Çiçek çeşitleri:** Özellikle lale, karanfil, gül, sümbül vs. sanatkarların elinde bin bir şekle bürünmüşlerdir. Örneğin lale motifini incelersek, İstanbul’ da bulunan abidelerimizin yalnız duvar çinilerinde 312 çeşit lale motifi saptanmıştır.
 - **Kullanılan teknik özelliklere göre değişik görünüm kazanmaları:** Örneğin gül motifi taş oymada üç boyutlu oyulduğu ve natüralist bir görünüme sahip olduğu gibi tek düzeyde oyulup geometrik bir şekle de bürünmüştür. Örneğin gül, kağıda tezhiplendiği zaman, akıtma, noktalama veya tarama üsluplarına göre farklı görünüştedir.
- **Minyatür çiçekler:** Eskiden “Şükufe” tarzı olarak adlandırılan ve natüralist özellikleri olan bu üslup özellikle on sekiz ve on dokuzuncu yüzyıllarda benimsenmiş bir süslemedir. Vazolu, vazosuz buketler, tek çiçekler gibi birçok kısma ayrılır.

1.2.1.2. Yapraklar

Stilize yapraklar; doğal görünüşte olanlar, tek dilimliler, üç dilimli olanlar (Seberk), beş dilimli olanlar (Pençberk), çok dilimli olanlar, birbirlerine sarılmış yapraklardan meydana gelen terkipler (Sadberk), tatbik edildiği sahaların teknik zorunluluğuna uygun özellikleri olanlar, hançer ve geometrik yapraklar gibi pek çok kısımlara ayrılır.

1.2.1.3.Ağaçlar

Türk süslemeciliğinde beş çeşit ağaç süslemesine çok sık rastlanır:

1. Selvi ağacı
2. Hurma ağacı
3. Hayat ağacı
4. Meyveleri belirtilen meyve ağaçları
5. Çiçek açmış ağaçlar

1.2.1.4.Yemiş ve Meyveler

On sekizinci yüzyıla kadar seyrek daha sonraları çok yaygın şekillerde kullanılmıştır.. Bunların arasında özellikle üzüm ve nar motiflerinin sembolik anlam kazanarak çok benimsenmiş oldukları görülür.

1.2.2. Hayvansal Motifler

Hayvanlardan ilham alınarak yapılan süsleme Türk mimarisi ve el sanatlarına özellikle on altıncı yüzyıla kadar hâkim olmuştur. Hayvansal motifleri üç alt gruba ayırıyoruz.

- **Yalın hayvan formları:** 15. yy. kadar mimaride ve diğer sanat dallarında çeşitli hayvan şekillerinden veya ayrıntılarından yapılan süslemenin çok benimsenmiş olduğu görülmektedir. Selçuklu abidelerinde en güzel örnekleri bulunur.
 - **Efsanevi veya mitolojik hayvan motifleri**
 - Harpiller: Yarı insan yarı hayvan şeklinde yapılan yaratıklar gök, kara ve deniz harpisi olarak üç şekilde oluşur.
 - Zümrüd-ü Anka veya Simurg adları ile anılan efsanevi kuşlar
 - Ejderler (Ejderhalar)
 - **Stilize hayvan motifleri**
 - Kuşlar özellikle kartal ve güvercin
 - Aslan, kaplan, kurt ve boğa gibi vahşi hayvanlar
 - At, geyik, tavşan, keçi gibi hayvanlar
 - Balık ve diğer deniz hayvanları
- **Rumiler:** Hayvanların kanat, bacak ve bedenlerinin stilize edilmiş şekillerinden oluşan ve kökenleri Orta Asya'ya dayanan çok yaygın bir Türk Süsleme elemanıdır. Pek çok çeşidi vardır. İleriki konularda detaylı bir şekilde değinilecektir.
- **Selçuklu münhanileri:** 15. yy.a kadar çok kullanılmış ve üsluplanmış zengin bir motif çeşididir. Özellikle kitap yazması, kitap süslemesinde çok kullanıldığı görülür.

1.2.3. Geometrik ve Sembolik Motifler

Yüzyıllar boyu en sık ve ayrıntılarla kullanılmış desen türlerinden biri de şüphesiz geometrik kurallara dayanmaktadır. İslam felsefesi ile bağdaştığı ve soyut anlama ulaştığı için Türkler özellikle Arap âleminden aldıkları bu süslemeye kendi yorumlarıyla ilginç dekorlar yaratmışlardır. Bu motifleri, iki bölümde inceleyebiliriz.

- Geometrik motifler: Geometri kurallarına ve ölçülerine uygun stilize edilen kesin motifler bu grubu oluşturur. Daire, üçgen ve poligonlar gibi.
- Sembolik motifler: Bilinçli veya bilinçsiz belli bir anlatımı olan bu motifler bu bölümde toplanmaktadır. Herhangi bir şeyi sergilemek amacı ile kullanılan veya belirli bir fikri uyandıran şekillerdir. Serbest ve müstakil şekillerde oldukları kadar, geometriye ve sayılara dayananları pek çoktur.

1.2.4. Geçmeler

Eski adı ile zencerek olarak anılan bu desenlerin binlerce çeşidi vardır. Zincirleme halkaların devamı şeklinde oluşur. Her yüzyılda kullanılmış ve zamanın modasına göre üsluplaşmıştır. Kenarsuyu (Bordür) ve yalın hallerde olmak üzere iki büyük bölüme ayrılır.

1.2.5. Mimari ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenen Motifler

- **Kaplar**
 - **Vazolar, çiçeklikler:** Her türlü Türk süslemesinde 15. yy. dan itibaren çiçek motiflerini yüzeye yerleştirme açısından çok çeşitlidir.
 - **Kandil ve şamdanlar:** Özellikle mezar taşlarında çok kullanılan ve ışığı sembolize eden bir motif türüdür.
 - **Tabak ve diğerleri:** Örneğin gülabdan, ibrik vb.
- Bina desenleri: Özellikle 18. yy. da moda olmuş ve süslemeye girmiştir. İşlemede, tezhipte ve taş süslemesinde çok rastlanır. Dinî binalar (cami, mescit), sivil binalar (evler, köşkler, yalılar) ve resmî binalar(saraylar, kasırlar, kaleler) olmak üzere üç bölüme ayrılır. Gerçekçi desenler olmakla beraber stilize edilmiş motiflere rastlanmaktadır.
- Gemi ve kalyonlar: Diğer motiflere oranla daha az kullanılmışlardır fakat çeşitleri mevcuttur. 16. ve 18. yy. arasında çok sık görülür. Ayrıca işlemede, minyatürde ve taş süslemesinde ilginç örnekleri görülmektedir.
- Eşya motifleri: Ev eşyası, savaş, mesleki ve gündelik gereçler yerlerine göre süsleme desenleri olarak kullanılmıştır. Özellikle mezar taşlarında çok görülür.

1.2.6. Doğadan Stilize Edilen Motifler

Hayvan ve bitki motiflerinin yanı sıra doğada var olan birçok kavram süslememizde kullanılmıştır.

- **Bulut**
- **Güneş, ay ve yıldızlar:** Bunların bir kısmı belirli bir anlamı ifade eden semboller diğerleri de süsleme amacıyla meydana gelmiş olanlarıdır.
- **Deniz, akarsu, durgun su:** Özellikle minyatür sanatında su kavramının çeşitli şekillerde motifleştiği görülmektedir.
- **Ateş ve nur motifleri:** Genellikle minyatür kompozisyonlarında çok uyguladığı ve ileri derecede stilize edilmiş pek çok çeşidi kullanılır.

1.2.7. Barok, Ampir ve Rokoko Motifleri

Batı etkisi ile 17. yy. ikinci yarısından itibaren Türk süslemesi değişime uğrar ve bu yeni moda eski motiflerle birleşerek “Türk Rokokosu” adı verilen bir üslubu ve yeni motiflerini oluşturur.

1.2.8. Motiflerin Belli Formlar İçinde Eleştirilmeleri

Yukarıda belirtilen bütün motifler bazen yalnız bazen bir arada belli şekiller içerisinde bütünlük kazanarak bir kompozisyonu meydana getirir. Bunları ayrıca eleştirmek gereklidir.

- **Rozetler:** Dairesel anlatımları olan bu örneklerin bazıları yerlerine göre sembol olmuşlardır. Hemen hemen her süslemede kullanıldıkları için pek çok çeşitleri vardır. Kitap tezyinatında, gülçe, nokta, hizip gülü gibi çeşitli isimler alır.
- **Şemseler:** Oval formlar içinde oluşan bu örneklerinin en yaygın çeşitleri cilt kapaklarında bulunur.
- **Köşelikler:** Üçgen formlarda oluşup köşe boşluklarını süsler.
- **Alınlıklar:** Süslenen eserin ön ve en üst kısmında yer alan bölümdür. Devirlerine göre değişik özellikler taşır ve yerlerine göre taç, tepelik gibi isim alır.
- **Panolar:** Süsleme desenlerinin simetrik veya asimetric tarzda oluşturduğu bütünlüşmüş bir kompozisyon görünümü taşıyan yerine göre koltuk, köşelik gibi isimler alan belirli formlar içinde dekore edilmiş tezyini parçalarıdır.
- **Bordürler:** Süslememizin en zengin bölümünü teşkil eder. Hemen hemen her tür desenin değişik boyutlarda uygulandığı dekore edilmiş dar ve uzun satırlardır. Yerine göre pervaz, ulama, kenar suyu gibi isimler alır.
- **Süsleme Ayrıntıları**
 - **Tığlar,** özellikle kitap süslemesinde kullanılır. Yapılan desenin bitiminde uygulanan bir yardımcı süslemedir
 - **Agraflar,** kompozisyonu güzelleştirmek amacıyla özellikle Türkler tarafından benimsenmiş ve geliştirilmiş bir süsleme ayrıntısıdır.

1.2.9. Yazının Dekor ve Motif Olarak Kullanılması

Genellikle eski harfler bazı hallerde süsleme elemanı olarak da kullanılmaktadır.

- Resim şeklinde oluştukları vakit anlamlı bir kelime veya ibarenin kuş, hayvan, meyve, çiçek, bina veya insan formları halinde biçimlendiği görülür.
- Süsleme amacı ile harfler iri olarak hazırlanıp içleri belli motiflerle doldurulduğu gibi bazı hallerde de yazının dışında kalan boşluklar yine motiflerle bezenmektedir.

1.2.10. İnsan, Giysileri ve Takıları

Yerine göre ileri derecede stilize yerine göre üslublanmış olarak süslemeye giren bu bölüm çok geniş bir kısmı kapsamaktadır.

1.3. Süsleme Sanatlarının Gruplandırılması

Bir kısım kaynaklarda; bir gruplama, süslenen yüzeyin malzemesine göre yapılır. Zaman zaman da kullanım alanı ya da teknik ön plana çıkar. Değişik kaynaklar dikkate alınarak süsleme sanatlarının genel gruplaması süslenen yüzeyin malzemesine göre şu biçimde yapılır:

- Toprak (Çini- Seramik) işlerinde süsleme
- Cam işlerinde süsleme
- Taş işlerinde süsleme
- Maden işlerinde süsleme (Metal işleri)
- Ağaç işlerinde süsleme
- Deri işlerinde süsleme
- Kâğıt işlerinde süsleme
- Bitkisel, hayvansal ve sentetik liflerle yapılan kumaş, halı, kilim, oya ve örgü gibi işlerde yapılan süsleme

Yapılan süslemeler süslenen yüzeyin malzemesi ve yapısına uygun olarak yapılır. Bununla beraber bir malzeme üzerinde değişik tekniklerde de süslemeler yapılabilir. Kâğıt üzerinde tezhip, ebru, minyatür, hat gibi, kumaş üzerinde işleme ve dokuma olduğu gibi aynı malzeme üzerinde kullanım alanlarına göre farklı tekniklerde süsleme yapılabilir.

Örneğin metal üzerinde bir mücevher ile pencere parmaklıklarının süslenmesi farklı teknik özellikler gösterebilir. Bunlar kendi içlerinde ayrı ayrı birer sanat kolu oluşturur.

1.3.1. Toprak (Çini-Seramik) İşlerinde Süsleme

Çini sözcüğü Türkçe'de genellikle yapıların içinde ve dışında duvar kaplaması olarak kullanılan pişmiş topraktan kare ve çokgen(Resim 1.1) gibi çeşitli biçimlerde yapılan yüzeyi renkli ya da desenli parlak ve saydam tabakayla kaplı küçük boyutlarda levhacıklara verilen isimdir.



Resim 1.1: Köşeli, hayvansal motif işlenmiş Selçuklu dönemine ait bir çini levha

Gerek Türklerde gerek Selçuklularda gerekse Osmanlı dönemlerinde çiniden kaplar, kaseler, vazolar, kandiller vb. yapılmıştır. Bu anlamda çini sözcüğü bütün bu gündelik kullanım eşyasının yapıldığı bir malzeme ve işçilik bütünlüğü olarak algılanmaktadır. Bu ayırım Osmanlılarca çini levhaya kaşı, seramik eşyaya da evani adı verilerek belirtilmiştir.

Süsleme sanatları içerisinde çini sanatına kısaca değinilmiştir. İleride bu konuya ayrıntılı olarak değinilecektir.

1.3.2.Cam İşlerinde Süsleme

Cam, kırılabilen bir madde olduğundan 300- 400 yıllık bir geçmişe sahip cam eşyasına rastlanmamıştır. Yalnız Osmanlı Devleti döneminde bu süsleme sanatına büyük önem verildiğini görmekteyiz.

Renkli camlarla yapılan vitray örnekleri, çeşitli kandiller ve özellikle Abdülmecit döneminde yapılmış çeşm-i bülbül (Resim 1.2) adı verilen sürahi, vazo gibi cam eşyalar Osmanlı dönemi eserlerindedir.



Resim 1.2: Çeşm-i Bülbül adı ile anılan cam işi.

Anadolu uygarlıklarında cam işçiliğinin en seçkin örnekleri günümüze ışık tutmaktadır. Çeşitli model ve formlarda vitray Selçuklular zamanında gelişmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde İstanbul' un fethiyle İstanbul, camcılığın merkezi olmuştur. “Çeşm-i bülbül”, “ Beykoz işi” bu dönemden günümüze gelmiştir.

Ayrıca nazarlık üzerine de bol miktarda örneklere rastlanmaktadır.

“Cam kesme” tekniğiyle yapılmış cam bardak takımı örneği de Resim 1.3'te görülmektedir.



Resim 1.3: Cam kesme tekniğiyle yapılmış cam bardak takımı

Vitray ise renkli camların kesilerek yan yana getirilmesiyle yapılan bir süsleme tekniğidir. Kesilen renkli cam parçaları smalt denilen siyah boya ile boyanmış kurşun veya alçı çerçevelerle bağlanır. Desenler camın kesiliş özelliğine göre hazırlanır. Boyanın kullanıldığı teknikleri de vardır (Resim 1.4).



Resim 1.4: Vitray çalışmasına bir örnek çalışma

1.3.3.Taş İşlerinde Süsleme

Türklerin en önemli süsleme tekniği taş oymacılığıdır.

Orta Asya' da yapılan kazılardan çıkan eserler ile mevcut tarihi eserlerden anlaşıldığı gibi Türkler taş işçiliğine büyük önem vermişlerdir. Anadolu Selçuklu eserlerinde gelişen taş oymacılığı, medrese ve camilerin minare şerefeleri (Resim 1.5) Türk sanatına özgü özellikler taşır. Osmanlılar döneminde yapılan cami, medrese gibi yapıların avlu ve kapılarında ışık ve gölgeye olanak veren hareketli yüzeylerin yerini yalınlık almıştır.



Resim 1.5: Selçuklulardan kalan minare şerefesi taş süslemesi örneği

Osmanlılarda mimari sivri kemer, kemer taşları, sütun başlıkları, mermer pencere ve parmaklıkları, kale ve korkulukları Türk taş süslemeciliğinin en önemli örnekleri olmuştur. Osmanlı sanatında süsleyici taş işlerin örneklerine çeşmelerde de görmekteyiz. Eski mezar taşlarında da Türk süsleme sanatına ait motifler buldukları döneme göre değişiklik gösterir. Resim 1.6'da Osmanlı döneminden kalan taş işçiliğine örnek saat kulesi görülmektedir.



Resim 1.6: Osmanlı döneminden kalan taş işçiliğine örnek saat kulesi

Taş işçiliğinde oyma, kabartma, kazıma gibi teknikler kullanılmıştır. Süsleme öğeleri bitkisel motifler, geometrik motifler, yazı ve figürlerdir. Hayvan figürleri azdır. İnsan figürlerine de Selçuklu döneminde rastlanır.

Türk tezyini motiflerinin her türünü taş işçiliğinin üzerinde görmemiz mümkündür. Çok katlı bitkisel, hayvansal motifler, geometrik bezemeler taşa farklı özellikler katmıştır.

Anadolu' nun her yöresinde Selçuklulardan ve Osmanlılardan kalan camiler, hanlar, saraylar gibi yapılarda taş işçiliğinin en güzel örneklerini görmekteyiz.

1.3.4. Maden (Metal) İşlerinde Süsleme

Türk süsleme sanatları içerisinde önemli bir yeri olan maden işleme sanatı ilk çağlardan beri insanoğlunun dikkatini çekmiştir.

Maden; yeryüzünün kilometrelerce altından çıkarılan doğrudan veya işlendikten sonra kullanılan her türlü minerale denir. Toprak altındaki hallerine ise maden filizi veya maden cevheri denir.

Maden işleme sanatında; çeşitli madenler , madenlerin işlenişinde de çeşitli teknikler kullanılmıştır. Bu sanatla pencere, şadırvan, balkon parmaklıkları, hamam taşı, kapı tokaçları gibi eserler ortaya çıkmıştır.

1.3.4.1. Maden Eşyaları Üretmesinde Kullanılan Teknikler

- **Dövme tekniği:** Çok çeşitli yöntemleri bulunan aslında madenin çekiçle dövülerek biçimlendirilmesi olan dövme tekniği madenlerin keşfedilmesinden beri kullanılan çok eski bir tekniktir.

Maden, ocaktan çıkarıldıktan sonra döküme giderek orada eritilir. İstenilen kalıbı veya biçimi alması için çeşitli kalıplara dökülür. 500-700 0C sıcaklıkları arasında dövülgen hale gelen demir eskiden demirciler tarafından dövülerek şekillendirilirdi. Bugün ise aynı iş büyük presler tarafından yapılmaktadır.

Tarih öncesi insanlar bu tekniği kullanarak bakır, demir ve altından silahlar, mücevherler ve çeşitli aletler yapmaktaydı. Gümüş ve kalay MÖ 4000 yıllarında Romalılar ve Mısırlılar tarafından kullanılıyordu.

- **Döküm tekniği:** Eritilen maddenin bir kalıba dökülerek istenilen eşyanın elde edilmesi tekniğidir. Döküm tekniği daha kolay ve zahmetsiz bir yöntemdir.
- **Tornada çekme tekniği:** Çok sayıda üretilcek eşyada genellikle tornada çekme tekniği kullanılır.

Bu değişik tekniklerde üretilmiş maden eşyalarının sap, kulp ve emzik gibi parçaları gövdeden ayrı yapılmış iseler şu üç teknik ile ana gövdeye birleştirilir.

- Perçinlemek
- Lehimlemek
- Kaynaklamak

1.3.4.2.Maden Eşyaların Süslenmesinde Kullanılan Teknikler

- **Çalma tekniği:** Ucu küt bir kalemle maden eşyanın yüzeyinde motiflerin yivler açılarak oluşturulmasıdır.
- **Kazıma ya da hak tekniği:** Bu teknikte ise motifi oluşturan yivler ucu keskin bir kalemle açılır. Resim 1.7 'de görüldüğü gibi.



Resim 1.7: Maden üzerine kazıma tekniğiyle yapılmış süsleme

- **Döküm tekniği:** Bu teknikte süsleme işlemi şekillendirme işlemi ile aynı anda olmaktadır. Döküm yapılan kalıbın üstüne motiflerin işlenmesiyle süslemenin dökümle birlikte elde edilmesi sağlanmaktadır.
- **Kabartma tekniği:** Maden eşyanın içinden ya da dışından ucu küt bir kaleme çekiçle vurarak kabartma motifler yapılmasına kabartma tekniği denir (Resim 1.8’de görülen banyo tasında olduğu gibi.).



Resim 1.8: Metal üzerine kabartma tekniğiyle işlenmiş banyo tası.

- **Kakma tekniği:** Eşyanın yüzeyinde açılan yivlerin ya da yuva denilen çeşitli biçimlerdeki çukurların başka renkteki madenlerle doldurulmasıyla yapılan süsleme tekniğine “Kakma Tekniği” adı verilir.
- **Telkari tekniği:** İbrik, kâse gibi gündelik eşyanın süslenmesinde ama en çok süs ve takı eşyalarında kullanılan bir tekniktir. Telkaride süsleme için ince altın ya da gümüş teller kullanılır. Bu teller ilk önce iki uçlarından farklı yönlere doğru döndürülür daha sonra iki ucu tam ortada birleştirilerek tellerin burulması sağlanır. Burulmuş altın ya da gümüş tellerden motifler oluşturulur. Hazırlanan bu motifler birbirlerine ya da maden eşyanın yüzeyine lehimle tutturularak sabitlenmiş olur.

Maden işleme sanatında kullanılan madenler öncelikle bakır, demir, altın, gümüş ve pirinç yer almaktadır. Maden işleme sanatında ince iş olarak bilinen kutular, leğen ve ibrikler, ziynet eşyaları ile kakma ve oyma işçiliğiyle yapılmış pek çok ev eşyasına rastlamak mümkündür. Kakma ve oyma işçiliğiyle yapılan işlere evani nukra adı verilir. Bir başka işçilik ise yıldızlı bakır işçiliğidir ki buna **tombak** adı verilir. Tombak işçiliğinde bakır eşyaya civa karışımı bir yıldız kaplama suretiyle uygulanır.

Oyma ve kabartma tekniğinde ise zift gibi yumuşak bir madde üzerine konulan ince levhalar dövülerek kabarık kısımlar elde edilir. Kakma tekniğinde maden üzerinde ince oluklar açılıp bunların içerisine altın, gümüş gibi kıymetli madenlerin ayrıca kıymetli taşlar fildişi ve sedef gibi malzemelerin yerleştirildiği bir uygulamadır(Resim 1.9).



Resim 1.9: Metal üzerine kabartma tekniğiyle yapılan süsleme

Telkari tekniği ise kuyumculuk sanatında oldukça yaygındır. Bu teknikte gümüş teller ile kıymetli lüks kullanım ve takı eşyaları yapılır. Bu teknikle taslar, aynalar, kül tablaları, tesbihler, küçük mücevher kutuları gibi eserler ortaya çıkmıştır. Özellikle Erzurum, Erzincan, Kahramanmaraş, Gaziantep gibi illerimizde yaygın olarak görülmektedir.

1.3.5.Ağaç İşlerinde Süsleme

Orta Asya kazılarında çıkan ağaç işleri Türklerde bu sanatın eskiden beri sürdüğünü göstermiştir. Selçuklular döneminde de mimariyi süsleyen yapıların ağaç el işleriyle süslediği görülmüştür. Ağaç işlerinde kullanılan ağaç çeşitleri şimşir, ıhlamur, ceviz, sedir, gül, elma ve armut ağaçlarından yararlanılmıştır. Sütun başlarında, pencere ve dolap kapaklarında, minber, kürsü, rahle gibi elemanlarda görülür.

Ağaç işleme sanatında kullanılan teknikler şunlardır:

- Künde kari tekniği
- Oyma ve kabartma teknikleri
- Kafes tekniği
- Kakma tekniği

- **.Geçme Tekniği (Kündekari)**

Künde kari tekniğine geçme tekniği de denir. Genellikle minberlerin yan yüzeylerinde, kapı, dolap kapaklarında kullanılmıştır(Resim 1.10). Küçük ölçülerdeki geometrik parçaların birbirine geçmesi ile sağlanmış bir ağaç işidir.



Resim 1.10: Ağaç işlerinde künde-kari tekniğiyle yapılmış süsleme kapı örneği

Bir çatma tekniği olan hakiki künde-kari sekizgen, baklava ve yıldız biçiminde olan içi arabesk kabartmalı ahşap parçalarla bunları birbirine bağlayan oluklu ahşap kirişler iç içe geçerek bağlanmıştır. Bu parçaları birbirine tutturmada tutkal ya da çivi kullanılmamıştır. Parçalar geçme olduğundan ahşabın kuruyup küçülmesi halinde ayrılmazlar, yarıklar olmaz. Sağlamlığı ve dayanıklılığı sağlamak için geçme künde-kari yüzeylerin altında ahşap bir iskelet bulunur.

Yapılış özelliklerine göre hakiki ve taklit künde-kari olarak iki grupta inceleyebiliriz. Gerçek künde-kari çok zor ve zahmetli bir işçilik gerektirdiğinden aynı görüntüyü veren fakat yapılışı daha kolay olan farklı teknikler geliştirilmiştir.

➤ **Oyma ve Kabartma Teknikleri**

Selçuklu Devri kapı, pencere kanadı, rahle, kürsü çalışmalarında künde-karinin yanı sıra veya ayrı olarak en çok kullanılan tekniktir.

- **Düz Satırlı Derin Oyma Tekniği:** Ahşap yüzey aynı seviyede düz satırlıdır. Motifler yüzeyden derin oyma ile ayrılmıştır. Bazı eserlerde bazı motiflerin bu teknikte bazılarının ise yuvarlak satırlı derin oyma ile işlendiği görülür.
- **Yuvarlak Satırlı Derin Oyma Tekniği:** Bu teknik özellikle kitabelerde, yazı bordürlerinde, arabesk dekorda zengin bir görünüş kazandıran bir işçiliktir. Kabartmalar engebeli yuvarlak bir yüzey oluşturmak için işlenmiştir. Bazı örneklerinde kabartmalar çok yüksektir ve ajur etkisi görülmektedir.

- Çift Katlı Kabartma Tekniği: Özellikle kitabelerin yazılarında uygulanan bir işçiliktir. Burada düz satırlı derin oyma tekniği ve yuvarlak satırlı derin oyma tekniği bir arada kullanılmıştır. Genellikle altta kalan arabeskler veya helezonlu kıvrımları meydana getiren dekor düz satırlı derin oyma ile üstteki yazı dekoru ise yuvarlak satırlı derin oyma ile işlenmiştir.

➤ **Kafes Tekniği**

Anadolu Selçuklu Döneminde rastlanan özellikle minberlerin korkuluklarını süsleyen bir tekniktir. Ahşap kirişlerin üçgen, yıldız ve benzeri geometrik motifler meydana getirecek şekilde bir araya şakılmasıyla elde edilir.

➤ **Kakma Tekniği**

Tahta kakma, sedef kakma, fildişi kakma gibi isimler alırlar. Bu teknikte desenler perdahlanmış ağaç üzerine ince bir kalemle çizilmiş sonra açılan yuvalarda kakmalar (sedef, fildişi, tahta) yerleştirilmiştir. Bir ahşap levha üzerindeki deseni oluşturan motiflerin oyulup çukurlaştırılmasından sonra buralara başka renkte malzmeden parçaların yerleştirilip yapıştırılmasına KAKMA TEKNİĞİ denir(Resim 1.11).



Resim 1.11: Kakma Tekniğiyle yapılmış sedef kakmalı mücevher kutusu

1.3.6.Deri İşlerinde Süsleme

Deri işçiliği Türklerde büyük bir gelişme göstermiştir. Genellikle çanta, silah kılıfı, çizme, pabuç, bel kemeri, cilt gibi deriden yapılmış eserlere rastlanır. Cilt kapakları üzerinde genellikle altın yaldız ve kabartma süsleme kullanılırdı. Her cilt kapağının ortasında şemse denilen bir motif bulunur. Etrafı da kenar suyuyla çevrenirdi.

Kitap süslemelerinin yanı sıra ayakkabı, çizme (Resim 1.12), sandık, torba, kese, kalkan, ok ve yay torbaları, kesici araçların kınları, kapı perdeleri ve hayvan koşumu gibi eşyalar yapılmış üzerleri motiflerle süslenmiştir. 16. ve 17. yy. en önemli dönemini yaşamıştır.



Resim 1.12: Deri işlerinde çizme

Derinin fiziksel ve kimyasal işlemlere tabi tutulup kullanılacak hale getirilmesidir. Deri üzerinde süsleme kabartma, çarpma ve kabartma yoluyla elde edilir.

1.3.7. Kağıt İşlerinde Süsleme

Kağıt süsleme sanatları Türk Süsleme Sanatlarının içerisinde önemli bir yere sahiptir. Kağıt süsleme sanatı Ebru, Tezhip, Minyatür ve Hat Sanatı olmak üzere kısımlara ayrılır.

1.3.7.1.Ebru Sanatı

Kitreli su üzerine içinde sığır ödü bulunan toprak boyaların serpilmesi suretiyle elde edilen desenlerin, suyun üzerine kapatılan kâğıda aktarılması ile gerçekleştirilen bir kağıt süsleme sanatıdır. Birbiri içine geçmiş ancak karışmamış ayırt edilebilecek şekilde duran renk ve şekillere ebru denir.

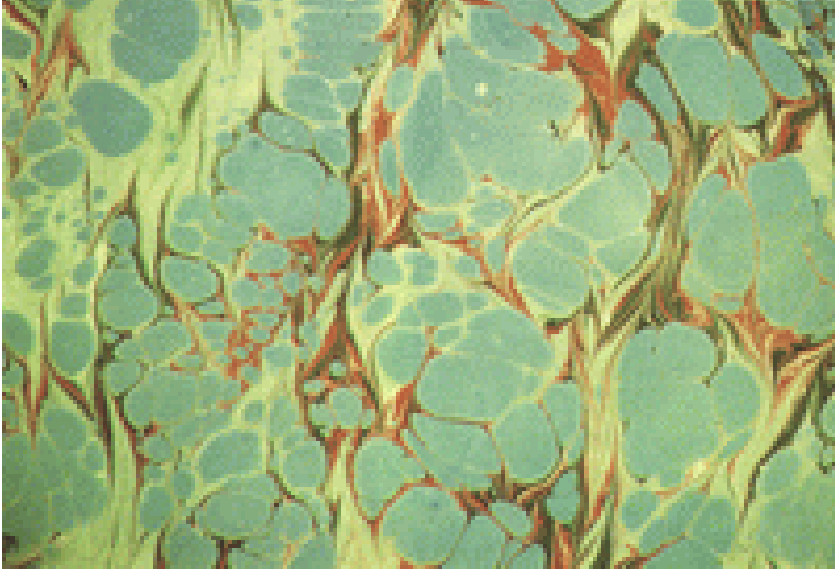
Ebru sözcüğünün aslının "bulut gibi", "bulutumsu" anlamlarına gelen Farsça ebrî'den ya da abru "su yüzü" sözcüğünden gelmektedir. Ebrulu kâğıttaki desenler gerçekten de yer yer bulutu andırır.

Ebru yapımına başlamadan önce seçilecek kağıdın ölçüsüne uygun büyüklükte bir tekne alınır, tekne kitreli su ile doldurulur. Kitre gibi kıvamlaştırıcı maddeler katılarak suyun yoğunluğu artırılır. Yoğunlaştırma boyaların su yüzeyinde kalabilmesi için gereklidir.

Renklendirici olarak içerisine sığır ödü katılan kök boyalar kullanılır. Boyaların suya fırça ile damlatılmasıyla yüzeye şekil verilir. Desen kağıda aktarılır. Ebru yapımında doğadan renkli kayaç ya da topraklardan elde edilen ve toprak boya denilen boyalar kullanılmaktadır. Ebruda kullanılan boyaların suda erimemeleri ve yağ içermemeleri gerekir. Boyalar iyice ezilmiş toz haline getirilmiş olmalıdır. Çünkü iyi ezilmemiş boyalar kitreli suyun üstünde durmaz ve dibe çökerler.

➤ Ebru Çeşitleri

- **Battal Ebru:** Boyalar serpidikten sonra el ile bir müdahalede bulunulmaz olduğu gibi bırakılır. Bu tekniğe battal ebru denir. Resim 1.13'e görüldüğü gibi.



Resim 1.13: Battal ebru sanatına örnek çalışma

- **Taraklı Ebru:** Boyalar serpidikten sonra üzerinde tarak biçimi sık iğneler bulunan bir tahta çubuk(iğneler suya girecek şekilde) teknenin üzerinde dolaştırılırsa bu tekniğe taraklı ebru denir. Güzel bir örneğini Resim 1.15'te görebiliriz.



Resim 1.15: Taraklı ebru tekniğiyle yapılmış ebru resim örneği

- **Hatip Ebrusu:** Koyu olmayan bir renk tonu atıldıktan sonra kalın bir iğne yardımıyla kuvvetli boyalardan yakın aralıklarla kitreli suyun üzerine birer damla bırakılır, iç içe başka renklerde konabilir. İnce bir iğne ya da tek bir at kılı ile bu kat kat renkli dairelerin içinde sağdan sola yukarıdan aşağıya birkaç defa hareket ettirilir. Resim 1.16'da görüldüğü gibi.



Resim 1.16: Hatip ebru örneği

- **Bülbül Yuvası Ebrusu:** Boyalar tekneye atıldıktan sonra iğne vasıtasıyla kenarlardan merkeze doğru helezoni şekiller çizilirse bülbülyuvası ismiyle anılır.

Ebru sanatıyla yapılmış eserler genellikle Kur-an'ı Kerim'in iç kapaklarında, ciltçilikte eski yazıların kenarlarında ve pervazlarında kullanılmaktadır.

1.3.7.2. Tezhip Sanatı

Tezhip, el yazması kitapların ve güzel yazı örneklerinin kenarlarını boya ve altınla süsleme işlerine verilen isimdir.

Tezhip Arapça da altınlama anlamında kullanılsa da yalnız altınla yapılan bezemeleri anlatmada kullanılmaz. Buna Halkari denir. Kısaca yalnız altın ile yapılan bezeme sanatı olarak adlandırabiliriz. Halkaride desenler parlak altınla çizildikten sonra araları altın suyuyla gölgelendirilir.

Tezhipte kağıt yüzeyine yazı yazılmadan önce kağıt serpmeye altın noktalar ile süslenir. Bu tekniğe de Zerefşan adı verilir.

Türk tezhibinde önemli ayrıcalıklar gösteren 4 temel bölüm vardır.

- A. Selçuklu Tezhibi
- B. Osmanlı Erken Devir Tezhibi
- C. Klasik Devir Tezhibi
- D. Batılılaşma Dönemi Tezhip

➤ **Tezhibin Kullanıldığı Yerler**

El yazmalarında tezhip;

- Sayfa kenarlarını boydan boya kaplayan kenar sularının ve süslerinin yapımında (Resim 1.17)



Resim 1.17: Tezhip sanatıyla yapılmış bir çalışma

- İlk sayfadaki başlığın çevresini süslemede
- Bölüm başlıklarının süslenmesinde
- Sayfa kenarlarında yazının neye ait olduğunu göstermek için yapılan motiflerde
- Kur-an okurken durulacak ya da secde edilecek ayetleri belirtmek için hizalarına konan ve adına gül denen motiflerde tezhip ile hazırlanır.

1.3.7.3.Cilt ve Ciltçilik

Bir kâğıt süsleme sanat koludur. Aynı boydan kâğıtlardan meydana gelmiş kitap ve dergilerin rahatça okunmaları uzun süre dağılmadan kullanılmaları için üzerlerine deri, bez ya da kartondan kapak geçirilir. Bu kapağa cilt yapılan sanata da ciltçilik denir (Resim 1.18).



Resim 1.18: Eski bir cilt örneği.

Ciltçiliğin özellikle Türklerde gelişmesinin en büyük nedeni Türklerin yazıya karşı olan sevgileridir.

- Türk cilt çeşitleri
 - Şemse cilt
 - Müşebbek cilt
 - Lake cilt
 - Yazma cilt
 - Zerduz cilt

Bu ciltlerde malzeme olarak ebru kağıtları da çok kullanılır. Türk ciltleri genel olarak üç kısımdan oluşur:

1. Kapak
2. Kitabın ağzını örten sertap
3. Kitabın içine bükülen miklep

1.3.7.4.Minyatür Sanatı

El yazması kitapların konularını açıklayan resimlerle bezenmesi sanatına minyatür denir. Bu sonradan verilmiş bir addır.

Minyatür adı Latince ve Fransızcada küçültülmüş anlamına gelen minü-atü kelimesinden türemiştir. İranlılar ve Türkler minyatür yerine nakış minyatürleri yapanlara nakkaş adını vermişlerdir. Nakış, her türlü renkli resim hatta iplikle yapılan renkli işlemlere denir.

Minyatür boyasının bileşimi ve nasıl yapıldığı bugün tam anlamıyla bilinmemekle beraber sulu boya ve guaj tekniği ile yapılan bir resim sanatıdır. Bu resim tekniğinde çeşitli inceliklerde yapılan fırçalar kullanılır.

Bu resim tekniğinde daha önce aharlanmış olan resim kağıdı kullanılır. Ahar; kaynatılmış nişasta ve yumurta akından hazırlanan kağıt yüzeyini düzgün ve kaygan hale getirmeye yarayan bileşime denir. Kağıt yüzeyine bu bileşimi sürme işlemine de aharlamak denir. Kağıt yüzeyine düzgün bir halde sürülen ahar tamamen kurduktan sonra boya ile kompozisyon çizilir. (Resim 1.19)



Resim 1.19: Minyatür sanatı

➤ Minyatür Çizim Anlayışında Yer Alan Konular

- Genel bir şemalaştırma eğilimi vardır; Örneğin resmi yapılan belirli kişilerin padişahlar gibi yüzleri benzetildiği halde herhangi bir anlatım verilmeye çalışılmaz. Mesela güzel bir kadın ince kaşlar, küçük bir ağız, badem gibi gözler ve uzun saçlar ile anlatılır.
- Minyatürde ışık gölge, derinlik ve insanlar uzakta ve yakındakiler hep aynı büyüklüktedir. Ressam bunları gördüğü gibi değil düşündüğü gibi çizer. Sadece padişah ve vezir gibi şahıslar taşıdığı öneme göre manevi değerlerini göstermek üzere diğerlerinden daha büyük çizilir. Renkler uzakta yakında, ışıpta gölgede hep aynı renk tonunda işlenir.
- Gösterdikleri manzara, şahıslar hatta ağaçlar en ince detayına kadar çizilir. Dağlar, kayalar, ağaçlar, çiçekler gibi doğal öğeler en ince ayrıntılarına

kadar işlemekle beraber stilize edilirler. Ağaçların yaprak çeşitleri ve insanların kirpikleri çizilmiştir.

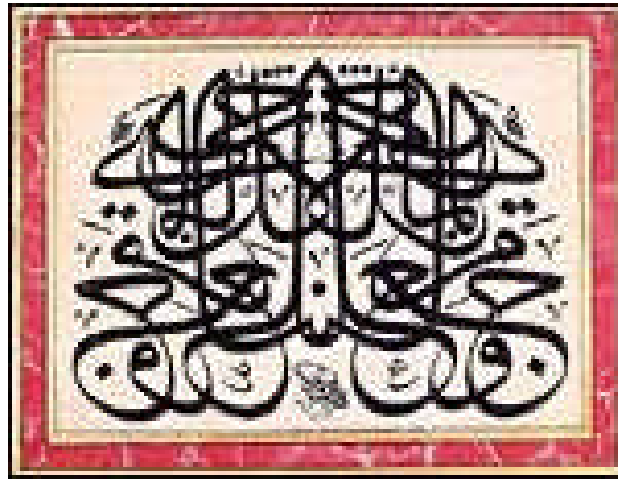
- Bu resimlerde imza ve isim yoktur. Minyatür içinde yer aldıkları kitabın konusunu içeren resimlerdir. Minyatür kitap resmi olduğu için bir sayfa büyüklüğünde ve küçük boyutlarda da yapılır. Resimlerin çerçevesi tezhiplerle süslenmiştir
- Bu sanat tabiat taklidi değil zihni bir sanattır. Tabiat ve gerçekler minyatürde adeta bir çocuk zihninin masal atmosferinde çizilmiş gibidir. Avrupa modern resimlerinde çağdaş eğilimler bu yöndedir. Yani perspektif kurallarını ihlal ederek resme üç boyutu getirmeye çalışmak. Fakat minyatür ayrı bir resim kolu olarak bizim sanat dalımızdır.

Selçuklu ve Osmanlı Devleti minyatürlerinde konu olarak sultan ve vezirlerin yaşamlarından alınan olayların, edebiyat yapıtlarındaki öykülerin, manzaraların ve portrelerin konu olarak seçildiği görülmüştür.

Bundan başka din konulu kitapları süsleyen tıp, hayvan, bilim, astroloji ve benzer konulu bilimsel kitaplarda yer alan minyatürlerle çok karşılaşılır.

1.3.7.5. Hat Sanatı

Güzel yazı yazma sanatına hat sanatı denir. Bu yazıyı yazan sanatçıya da hattat adı verilir. İslam dininin yayıldığı bütün ülkelerde ve özellikle Türklerde hat sanatına çok önem vermişlerdir (Resim 1.20).



Resim 1.20: Hat sanatı ile yazılmış güzel bir örnek

Hat sanatımızda çok çeşitli yazı türleri geliştirilmiştir. İlk olarak Kufi yazı adını Küfe şehriden almış köşeli bir yazı tipidir. Bundan başka Muhakkak, Reyhani, Nesih, Celi, Sülüs, Tevki gibi çeşitleri vardır.

Hat sanatı dini mimaride olduğu kadar taşınabilir eşyalarda, minber, rahle ve sandıklarda da başarı ile uygulanmaktadır.

Yazı sanatımız mimaride süsleme unsuru olarak bazen bir mermerde bazen bir taştta ve bazen de çini üzerinde en güzel örnekleriyle günümüze kadar gelmiştir.

Hat sanatı ile yazılmış tuğra Resim 1.21’de görülmektedir.



Resim 1.21: Hat sanatı ile yazılmış tuğra

1.3.8.Bitkisel, hayvansal ve sentetik liflerle yapılan kumaş, halı, kilim, oya ve örgü gibi işlerde yapılan süsleme

Tekstil genel olarak dokumacılık anlamı taşımaktadır. Resim 1.22’de dokuma örnekleri görülmektedir.



Resim 1.22: Dokuma örnekleri

Dokumalar üzerine sevinç, korku, coşku ve endişeleri sembolleştiren motifler oluşmuş istenildiği gibi renklendirilmiştir.

Genellikle yere yayılan ayrıca duvara da asılan namaz altlığı, yastık, minder, sedir örtüsü, torba ve heybe gibi kullanılan yaygılar işleniş biçimlerine göre iki gruba ayrılır.

- Dügümlü dokuma
- Düz dokuma

Günlük dilde düğümlü dokumalara halı, düz dokumalara kilim denilmektedir. Dügümlü ve düz dokuma genel olarak kalın dokuma grubuna girerken, ince dokuma grubuna her türlü kumaş girmektedir. Desenler ve motifler zaman ve bölgelere göre stilize edilmiştir. Dokuma teknikleri çeşitlerine göre farklılıklar gösterir. Teknik ne olursa olsun desenlerin hazırlanması hepsinde aynıdır.

- **Kumaş;** dokumanın ince bir türüdür.(Resim 1.23, 1.24) Tabii ve yapma kaynaklı gereçlerle dokunur. Kumaşlar 3 şekilde hazırlanır. Dokunarak, basılarak ve işlenerek desen tekniğine uygun olarak hazırlanır.



Resim 1.23: Tabii kaynaklı gereçlerle dokunmuş kumaş örneği

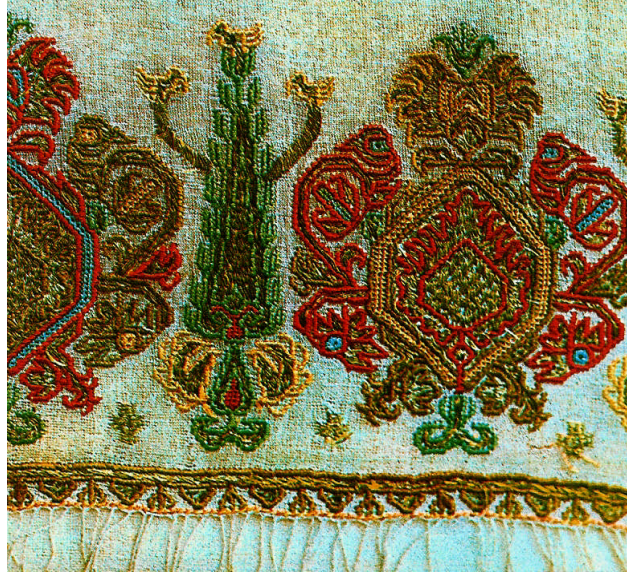


Resim 1.24: Yapma kaynaklı gereçlerle dokunmuş kumaş örneği

- **İşleme;** her türlü dokuma, keçe, çuval, deri üzerine çeşitli kaynaklı iplik, gümüş, altın tel ve sırma ile yapılan süslemelerdir.(1.25, 1.26) Bazen inci ve boncuk gibi süsleyici unsurlar kullanılır. İşlemenin tekniği ve adı birbirinden ayrıdır. Elde, kasnakta veya makine da işlenen motifler değişik kompozisyonlar içerirler.



Resim 1.25: Kumaş işleme sanatına örnek



Resim 1.26: Kumaş işleme sanatına örnek

1.4.Çini Sanatımızın Türk Süsleme Sanatları İçindeki Yeri ve Önemi

Çinicilik ve seramik tarihinde ilk aşama topraktan yapılan eşyanın pişirilmesidir. Bugüne kadar elde edilen bilgilere göre bu tür çalışmalar M.Ö. 6500 yılında Anadolu ve Mezopotamya da başlamıştır. Mezopotamya Uygarlığında yapılan yapıların dış yüzeyleri tuğlalarla kaplanıyordu. Konya yakınlarındaki Çatalhöyük kazılarında da pişmiş topraktan yapılmış çok eski süs ve kullanım eşyaları bulunmuştur.

Çin de bu ülkenin batıya açılan giriş kapısı sayılabilecek Kansu da yapılan kazılarda M.Ö. 2400- 2500 yıllarına ait pişmiş topraktan eşya ortaya çıkarılmıştır.

Bugünkü anlamıyla çinicilik yani özel hammaddelerden kil, kaolen, kuvars ve kireç taşından yapılmış yarı mamulün, pişirilmesi, sırlanması ve süslenmesi göz önüne alındığında çinicilik tarihi ancak 12. yy. a kadar götürülebilmektedir. Ancak pişmiş toprak eşyanın sırlanması ve süslenmesi bakımından Cilalı Taş Devri başlangıç sayılabilir.

Araştırmacıların bulgularına göre çinicilik Anadolu ve Mezopotamya'dan İran'a geçmiş, oradan da doğuya doğru yayılarak Türkistan da yaygın bir sanat halini almıştır. Çiniciliği Avrupa da yayanlarda Araplardır.

Süslemecilikte insanoğlunun kendini, yaşadığı ortamı ve kullandığı eşyayı göze en hoş gelecek şekilde süslemek onda büyük bir tutku halini almıştır. Bugüne kadar gelmiş uygarlıkların arasında en seçkin örneklerini gördüğümüz milletlerden biri de kuşkusuz Türklendir. Orta Asya dan başlayarak yakın doğuya doğru Türk süsleme sanatını yüzyıllardır Anadolu ve Trakya da can alıcı bir şekilde sergilemektedir.

Süslemecilik Türklerde dört büyük etki altında gelişmiştir;

- Orta Asya ve Uzakdoğu etkileri: Uygur, Hun ve Çin sanatının anlayışları, Türk süslemeciliğinden hiçbir zaman kaybolmamıştır. Bir çok motif ve desenlerin kökenlerini özellikle Uygur resimlerinde aramak gereklidir.
- Yakın doğuda varlıklarını sürdürmüş olan pek çok toplumun kültürleri, dinleri ve sanat anlayışları da çok etken olmuştur. Başta 11. yy. ve 12. yy. İran Selçuklularının kendilerine özgü kavramları, İlhanlıların parlak ve atak sanat çalışmaları, Timurluların ince ve zarif sanat görüşleri, Memlukluların, Celayirililerin, Muzafferilerin, Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmenlerinin ve Safavilerin süsleme sanatlarında gösterdikleri başarı Türk Süslemesinin oluşumunda büyük bir rol oynamıştır.
- Türk süslemesinde görülen diğer bir etki de Yakın Doğu ve Anadolu' da hâkimiyetlerini sürdürmüş olan eski uygarlıkların izleridir. Örneğin Helenistik çağın, Hititlerin, Sümerlerin, Sasanilerin ve Bizansın sanat kavramlarını bir karşılaştırma zemini olarak göstermek mümkündür.
- Yöresel etkiler: İklimler, doğa örtüleri, İmparatorluğun o yere verdiği önem ve ihtiyaç, çeşitli bölgelerde paralel üsluplar ve ekoller oluşmuştur. Örneğin: Bağdat, Musul, Tebriz, Diyarbakır, Orta Anadolu, (Konya, Kayseri, Sivas) Amasya, İstanbul, Bursa, Edirne ekolleri kendilerine özgü özellikler taşıyan süslemelerle doludur.

Bu dört etkinin yanı sıra, her devrin kendine göre değişen bir sanat anlayışı göze çarpmaktadır. Yeni icatlar ve keşifler, batı dünyası ile ilişkilerin çoğalması Türk Süslemeciliğine yeni renkler, motifler, desenler getirmiştir. Bu açıdan ele alındığında süslememizin tarihsel gelişimi beş bölüm üzerinden programlanabilir.

- 13. yy.dan önceki süslemeler
- 13. ve 14. yy. Selçuklu ve Beylikler dönemi süslemeleri
- Osmanlı erken devir ve 15. yy süslemeleri
- 16. yy. ve 17. yy.ın ilk yarısının süslemeleri ki bu dönemde sanatımız doruğuna ulaşmış ve her dalında çok başarılı olmuştur. Böylece bu dönem süslemeciliğimiz klasik devir olarak tanımlanmaktadır.
- Türk Rokokosu başlığı altında toplanan 18 ve 19.yy. süslemeleri

Türklerde çinicilik çok eski sanatlar arasında yer alır. Selçukluların yapı ve süslemelerinde kullandıkları yani renk ve motifler katarak geliştirdikleri bu sanat dalının en güzel örnekleri Konya da Alaeddin Camisi avlusunda ki kümbetlerde, Sırçalı Medresesi, Karatay Medresesi gibi tarihi anıtlarda görülür. Bursa'nın başkent olduğu dönemlerde Osmanlılar çiniye büyük önem verdiler ve Selçuklulardan aldıkları sanatı onların motiflerinden yararlanarak geliştirdiler. 13. yy da Türk çiniciliği şekil, renk ve süs yönünden parlak bir düzeye ulaştı. O tarihte özellikle İznik'te bulunan atölyelerde çok güzel çiniler yapıyordu. Daha sonraları bu atölyeler Bursa, Kütahya, Çanakkale gibi yerleşim yerlerinde de yaygınlaşmıştı.

14. ve 15. yüzyıllarda özellikle Bursa'da yapılan camilerde Yeşil cami, Yeşil türbe, Muradiye ve Orhangazi camileri, İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı Çinili

Köşkte kullanılan çiniler bu sanatın en güzel eserleri arasındadır. Türklerde 15. yy. başlarında duvar çiniciliğinin önem kazandığı görülür. Aynı zamanda çinicilikle kullanılması zor sayılan bazı renklerden çok iyi sonuçlar alınması da dikkati çeker.17. yy. da Türk çiniciliği gerilemeye başladı. Daha sonraki dönemlerde Türkiye’de çinicilik bir sanat kolu olarak önemini sürdürmüştür. Ama 16. yy. çinicilikte en parlak dönemini yaşamıştır.

1.5. Çini Sanatımız

1.5.1.Tanımı:

Bir tür killi topraktan yapılan, bir yüzeyi sırlanmış ve pişirilmiş, çeşitli renk ve motiflerle süslenmiş seramik ürüne çini denir.

1.5.2.Tarihçesi:

Tarihte ilk olarak Mezopotamya’da Sümer Uygarlığında görülmektedir. Duvarların yüzeyini korumak amacıyla pişmiş toprağın yüzeyini sırlayarak kullanmışlardır. Bu teknik daha sonra Abbasiler döneminde de görülmüştür.

Çini sanatını dönemlere ayırırsak;

- 12. yy. çini sanatının başladığı tarihleri kapsar.
- 13. yy. Türk çiniciliği şekil, renk ve süs yönünden parlak bir düzeye ulaştı.
- 14. ve 15.yy. çinicilik ilerleyişini sürdürmüş, özellikle 15. yy. duvar çiniciliği önem kazanmıştır.
- 16. yy. sanatının en parlak devridir.
- 17.yy. Türk çiniciliği gerilemeye başlamıştır.

12. yy. da Büyük Selçukluların gelişiyle sıratlı tekniğiyle yapılan çini üretimi başlamış oldu. Üretilen çinilerin pembe renkte ve sert çamurdan yapıldığını görmekteyiz.

Anadolu Selçuklularından beri yapılmış en basit çiniler tek renkli sırla yapılmış levhalardır. Anadolu Selçuklularında çini, mimariyi tamamlayan bir öğe olarak kullanıldı. Perdah ve minai teknikleriyle yapılmış çini örnekleri ortaya kondu.

Anadolu Selçukluların devlet kurma ve sefer yapma nedeniyle çini fazla yapılmamış bu tür eşyalar dışarıdan ithal edilmiştir. Tek renk sırlı türkuaz, yeşil, sarı-kahverengi çinilerin Anadolu Selçuklu devrinde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

14.yy. ikinci yarısı ve 15. yy. da üretilen Türk çinilerinin hamuru kaba, taneleri iri ve rengi kırmızımsıdır. Bu nedenle içleri bütünüyle, dışları da yarı yarıya beyaz renkli astar sürülerek fırınlanmıştır. Bu dönemde esas merkez İznik olmak üzere Kütahya, Milet, Antalya, Silifke, Malatya ve Bursa’da bulunan malzemeye göre buralarda yapılmış olmaları mümkün olan örnekler bulunmuştur. Kobalt mavisi, mor ve firuze renkler en çok tercih edilen renkler olmuştur.

Astar üzerine desen boyandıktan sonra kap, kurşunlu sıra batırılıp fırınlanır. Sır renksiz veya firuze, yeşil, mavi olabilir.

Tabak ve kaselerde bezeme iç yüzeye yapılır, dışına pek önem verilmez.

Motifler bitkisel, radyal (birbiri ardına hep aynı yöne çizilmiş) hatlı ve geometrik olmak üzere üç ana grupta toplanabilir.

İlk Osmanlı çinileri 14. yy. da İznik'te yapılmaya başlamış ve İznik Osmanlı Devletinin çini başkenti olmuştur. İznik çiniciliği bu dönemde gerilemiş ve yerini Kütahya çiniciliğine bırakmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Kütahya'dan bahsederken eskiden şehrin 1612'de Celali Karayazıcı ve Arap zulmünden harap olduğunu kaydetmektedir. Böylece mevcut eserlerin büyük bir kısmının daha 17. asrın başlarında kaybolduğunu görüyoruz.

Osmanlı Devrinde Selçuklu ve Beylikler devri ile kıyaslandığında çok çeşitli ve kaliteli çiniler yapıldığı görülmüştür.

16. yy. ilk çeyreğinden 17. yy. sonlarına kadar İznik'te yapılan beyaz hamurlu astar ve sıratlı tekniği kullanılan çiniler kobalt mavisi, yeşil, firuze, beyaz, siyah az da olsa pembe, gri, kahverengi ve 50 senelik bir devir için domates kırmızısı kullanılmaktadır. Genellikle konturlar siyahtır. Siyah konturların içinde renkler canlı tonlarda ve başarılı kompozisyonlarda doğal çiçek desenleri işlenmiştir.

Resim 1.27'de kırmızılı İznik çinilerinden klasik bir kupa formu görülmektedir.



Resim 1.27: Çini kupa

Motif olarak lale, karanfil, gül, sümbül, narçiçeği, bahar dalları, kıvrık ve iri dişli yapraklar, üzüm salkımları, selviler, çin bulutu, pul, şakayık gibi örnekler karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli kalyon, yelkenli, hayvanlı örneklerde görülmektedir. Hayvanlı örneklerde çiçeklerle çevrelenmiş kuş, tavus kuşu, aslan-geyik, aslan-boğa mücadelesi, balık ya da kaçışan hayvanlar canlandırılmıştır. Form olarak kenarlı tabaklar, kâseler, kulplu kulpsuz ibrikler, kupalar, kadehler, vazolar, kapaklı şekerlikler, sürahiler, cami kandilleri, maşrapalar, şamdanlar seçilmiştir.

17. yy. ortasından itibaren kaliteleri bozulmuştur. Sırlar kötü zemin kirli beyaz ve lekeli. Renkler konturlarında taşar ve soluklaşır, kırmızı yerine kahverengi kullanılır. 18.yy. da çini imalatı durmuştur.

18. yy İznik çini imalatının sona ermesiyle yeni bir hız kazanan Kütahya çinilerinde kalite bakımından iki ana grup çini görülür. Birinci grupta 18. yy. ilk yarısına ait olduğu kabul edilen ince zarif çiniler desen ve renkleriyle dikkati çeker. Genellikle fincan, kase, ibrik, sürahi, matara, gülubdan, kandil, süs yumurtaları, tütsü kabı ve tabaklar yapılmıştır. İbriklerin çoğu kapaklıdır. Bazılarında ağız metal bileziklidir ve kapak kenardan gövdeye bağlanır. Çok orijinal limonluklar bulunmuştur. Özellikle gövdesi kare kesitli ve yuvarlak boyunlu ufak sürahiler değişik bir tip olarak dikkati çeker.

Tütsü kapları saplı, kenarları dilimli, çukur kase gibi gövdeleri ile ilginçtir. Çoğunun içi dekorludur. 18. yy. ilk yarısına ait oldukça bol örnek bulunmuştur.

Kütahya seramiklerinde sert beyaz bir hamur ve sıratlı tekniği kullanılmıştır. Fırça darbeleriyle, mavi, kırmızı, şarap rengi, sarı, yeşil, eflatun, lacivert renklerle küçük çiçekler, stilize yapraklar, damlalar, sarmaşıklar, kuşlar, balıklar, milli kıyafetli insanlarla süslenmişlerdir.

Bu canlı renklerin etrafında çok zaman siyah konturlar ustaların fırça hakimiyetine işaret eder. Özellikle iki yandan birer çiçek dalıyla kuşatılmış uzun saçlı, yüksek başlıklı, milli kıyafetli, elinde çiçek veya dal tutan şalvarlı kızlarla süslü mataralar, kaseler çok başarılı örneklerdir.

18. yy. ikinci yarısında kalitede gerileme görülmüştür. Bu örneklerde Eflatun yok olur yerine patlıcan moru veya koyu renkler hakimdir, desenler kabalaşır. Devir ilerledikçe daha kaba ve hantal işlenmiş, basık gövdeli, tek kulplu kadehlerin, kapaklı kâselerin, şekerliklerin, çukur tabak ve kâselerin işlendiği görülür.

Çanakkale çinilerinde 18. yy. ortasından 20. yy. başlarına kadar önemli bir çini merkezi olmuştur. Kaba kırmızı, ender olarak bej hamurla ve sıratlı tekniğiyle işlenen ilginç desenleriyle karşımıza çıkmaktadır. En çok tabak, çukur kâse, küp sürahi, testi ve vazolar yapılmıştır. Ortası çiçek rozetli, çiçek demetli, meyveli stilize benekli, yelkenli motifli, cami ve köşk tasvirli, hayvan figürlü çeşitli tabaklar vardır.

Çiniciliğe Cumhuriyet döneminde de önem verildi. Sümerbank'ın işlettiği Yıldız Porselen fabrikası eski çini örneklerinin tekrarlanmasıyla yeni modellerin geliştirilmesinde büyük başarı kazanmıştır.

1.6. Türk Süsleme Sanatlarında Kullanılan Basit Motifler

Türk Süsleme Sanatlarında kullanılan basit motifler balık pulu motifi, böcek ve münhani motifidir. Motif, desenin bütün özelliklerini bir araya toplayan en küçük parçasıdır. Süslemenin vazgeçilmez ögesidir. Basit motifler desendeki kullanım amacı, küçük boşlukları doldurmak aynı zamanda deseni süslemek ve tek düzeliği ortadan kaldırmaktır.

1.6.1. Balık Pulu Motifi

1.6.1.1. Tanımı

Tabiatta ki deniz ürünlerimizden en önemlisi olan balık, insanoğlunu etkilemiş çini sanatında bu eşsiz varlıktan yararlanmıştır. Motife balık puluna benzerliği nedeniyle bu isim verilmiştir.

Balık pulu motifi çoğunlukla Resim 1.28’de olduğu gibi desendeki küçük boşlukları doldurmak için kullanılır.



Resim 1.28: Balık pulu motifi ile yapılmış tabak ve ibrik.

Aynı zamanda Resim 1.29’da görüldüğü gibi desendeki tekdüzeliği kaldırmak ve deseni süslemek amacıyla ortaya çıkmış en basit motif türüdür.



Resim 1.29: Balık pulu motifinin kullanımı

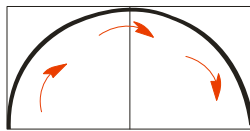
Tekniğin uygulanışında dikkat edilmesi gereken noktaları şöyle sıralayabiliriz.

Oluşturulacak çizimin düzgün olması için öncelikle parşömen kâğıdının enlemesine ikiye, boylamasına da dörde katlanarak kesilmesi gerekir. Eşit olmayan kâğıtlarda balık pulu motifi çiziminde farklılıklar olacaktır.

70,50x100 mm. olan parşömen kâğıdı boylamasına önce ikiye sonra enlemesine dört eşit parçaya böldükten sonra düzgün bir şekilde kesilir ve çizime hazır hale getirilir.

Eşit parçalardan bir tanesi alınarak altına düzgün çizmeye yardımcı resim kâğıdını koyarak üst 35, sol 20, alt 15 ve sağ 10 mm. kenarlardan boşluk bırakarak bir çerçeve çizilmelidir. Çerçeve ölçülü olmazsa içerisine çizdiğiniz kanaviçe ölçülü olmayacaktır.

Şekil 1.1’de. olduğu gibi yarım dairenin çizgi yönü soldan sağa doğru giden yarım dairedir.



Şekil 1.1: Balık pulu motifinin çizim aşamaları

1.6.1.2.Kullanım Yerleri

Çinide ana desende kullanılan motiflerin, boşlukları fazla olduğunda, zemindeki boşlukları balık pulu motifi ile doldurarak dokusal etki yaratılır (Resim 1.29).



Resim 1.29: Zemini balık pulu motifli çini tabak.

Resim 1.30 ve 1.31'de görülen klasik çinilerde balık pulu motifi, zeminde kullanımının yanında motif boşluklarında da kullanılabilir.



Resim 1.30: Balık pulu motifli klasik maşrapa



Resim 1.31: Balık pulu motifi ile yapılmış kandil

Resim 1.32 ve 1.33'te başka motifler üzerinde farklı kullanımları görülmektedir.



Resim 1.32: Balık pulu motifinin başka motifler içinde kullanım şekli



Resim 1.33: Balık pulu motifinin başka motifler içinde kullanım şekli

UYGULAMA FAALİYETİ

Çizim Tekniği

Kullanılan Araç ve Gereçler:

Çizim Masası: Motifi çizmek için kullanılır.

Kâğıt: Parşömen adını verdiğimiz ince kalınlıkta orta şeffaflıkta altındaki deseni gösteren kâğıt çizimlerinizi yaparken uygundur.

Resim Kâğıdı: Orta kalınlıkta parşömen kâğıdının altına yerleştireceğimiz kâğıt çizimlerimize uygundur.

Kalem: Yumuşak 0,5 uçlu 2B kalem çizimlerinize uygundur.

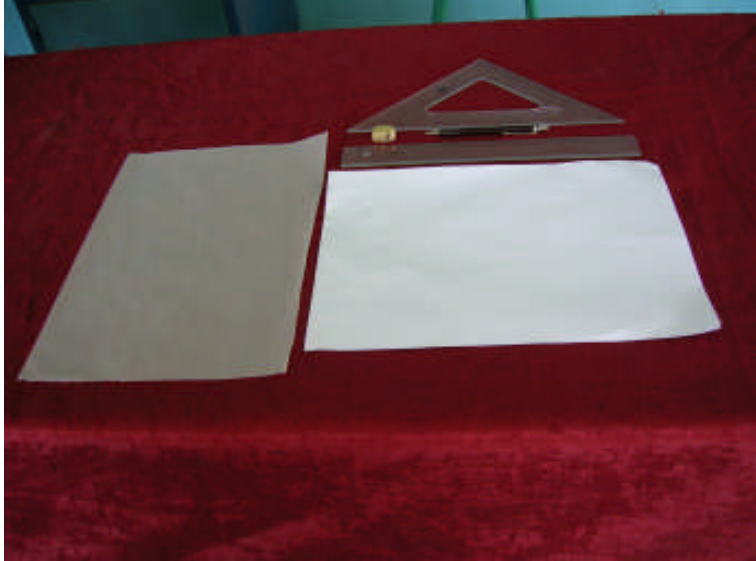
Silgi: Lastik veya plastikten üretilmiş orta sertlikte silgi kullanılması uygundur.

Cetvel: Şeffaf plastik 30 cm.' lik cetvel kullanılması uygundur. Ölçü almak için kullanılır.

Gönye: Şeffaf plastik açılı bir cetvel uygundur. 90° dik çizgi çizmek için kullanılır. Ölçü alırken kullanılır.

İŞLEM BASAMAKLARI VE ÖNERİLER

- Gerekli olan araç gereci temin ediniz.



- İş önlüğünüzü giyiniz.
 - Temiz ve düzenli olmanız gerekir.

- 70,50 x100 cm. ebatlarındaki parşömen kâğıdını masaya düzgün bir şekilde yerleştiriniz.



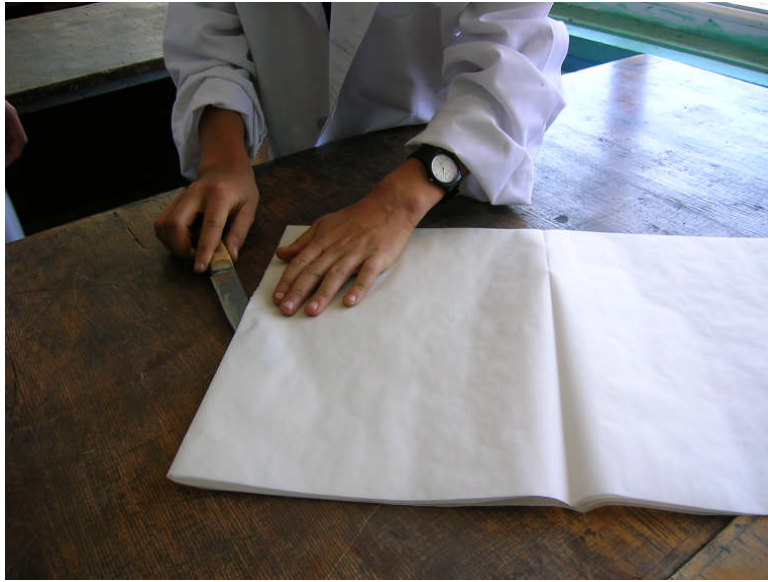
- Parşömen kâğıdını boylamasına ikiye katlayınız.



- Boylamasına ikiye katladığımız kâğıdı enlemesine dörde katlayınız ve kâğıdınızı kesiniz.



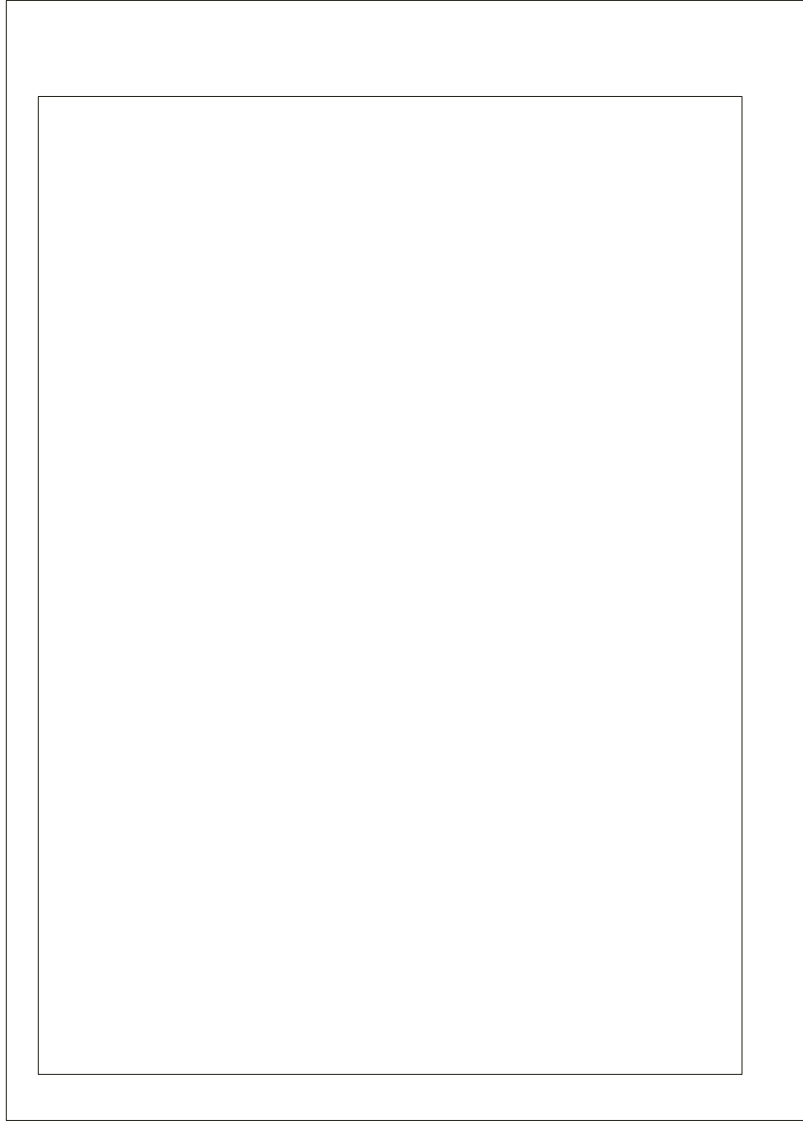
- Parşömen kâğıdının ikiye katlandıktan sonra tekrar orta noktasından ikiye katlayınız.



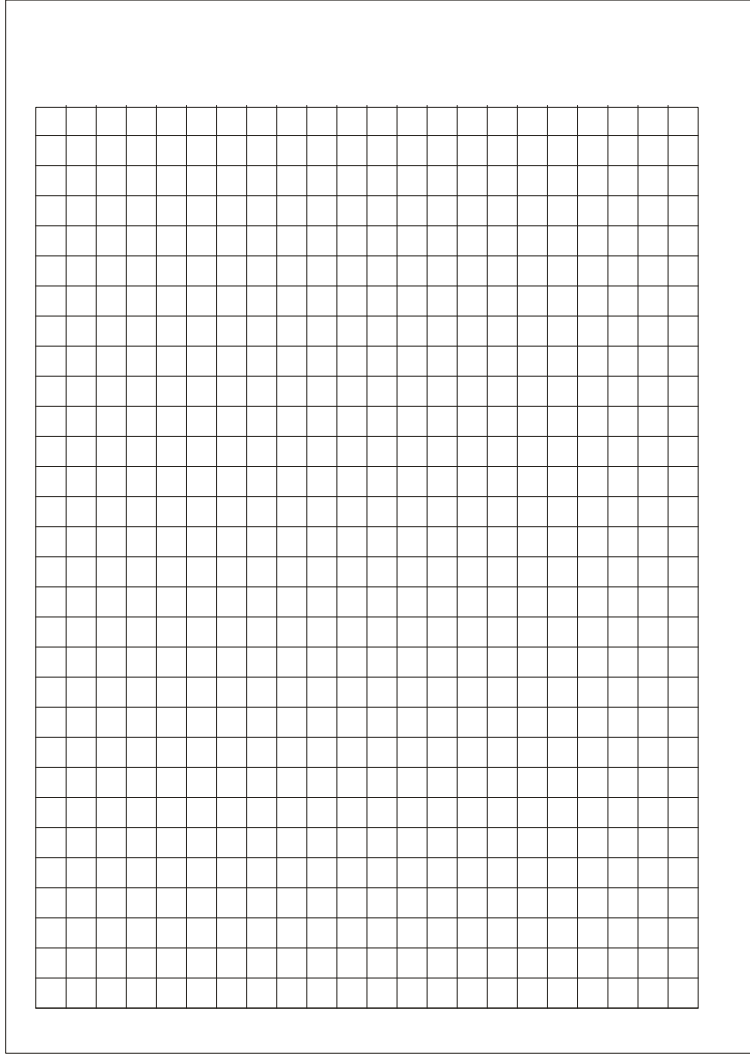
- Katlanan parşömen kâğıdının kat yerlerinden kesiniz. Bu şekilde sekiz adet kâğıdı kullanıma hazırlamış olursunuz.



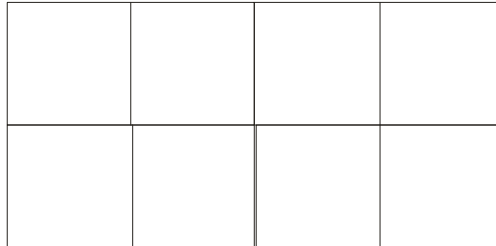
- Kestiğimiz kâğıtlardan bir tanesini alarak içine, aşağıda ½ ölçekli örneğinde gösterildiği gibi üstten 35, alttan 15, sağ 10 ve soldan 20 cm.'lik boşluk bırakarak çerçeve çiziniz.



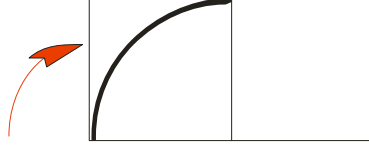
- Hazırlamış olduğunuz çerçeve çizgileri içine, aşağıda ½ ölçekli örneğinde görüldüğü gibi 10x10 mm'lik kareler çizerek, içine balık pulu motifini çizeceğiniz kanaviçeyi oluşturunuz.



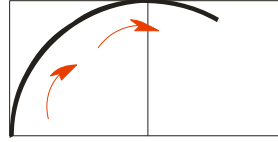
- Aşağıda çizim aşamaları verilmiş olan balık pulu motifinin aşamalarını inceleyiniz.
- Çizim kanaviçesinden detay görüntü alınız.



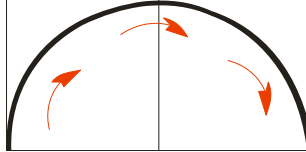
- Birinci karenin sol alt köşesinden başlayarak yukarıya doğru çizmeye başlayınız.



- İki karenin birleşim yerindeki çizgiyi ikinci karenin sağ alt köşesine doğru indiriniz.

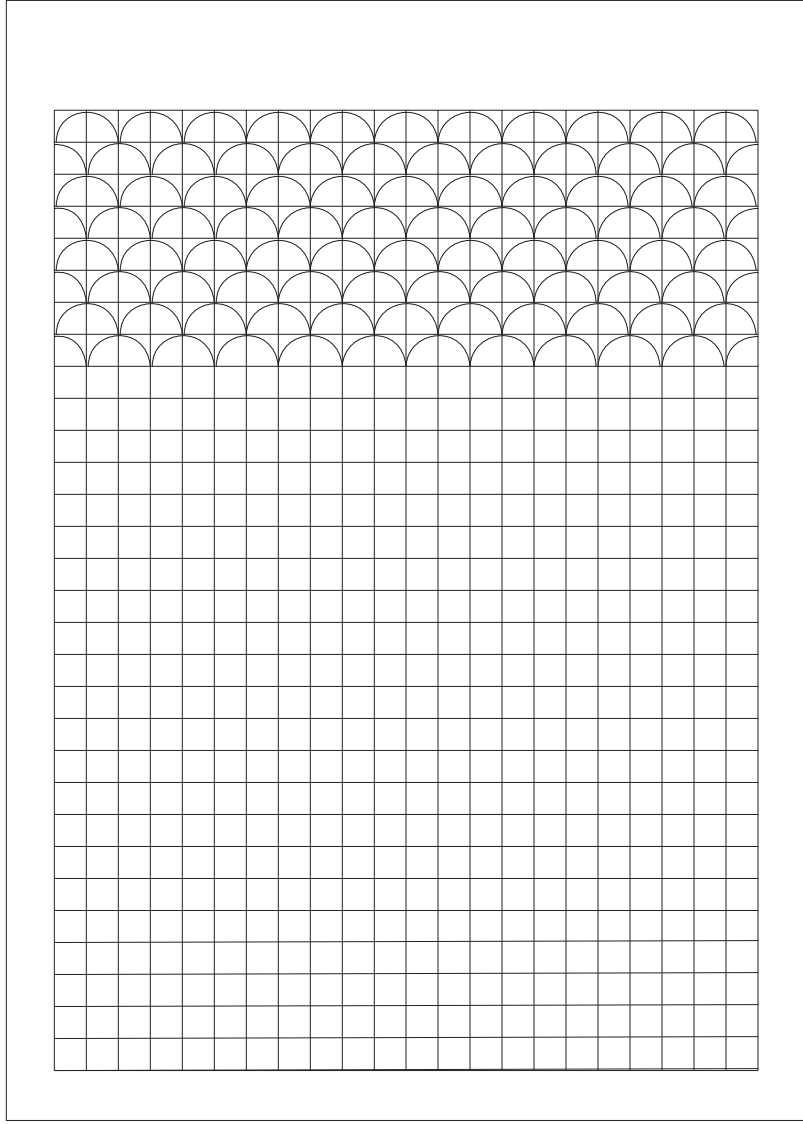


- Çiziminizi sağ alt köşede bitirerek tamamlayınız.

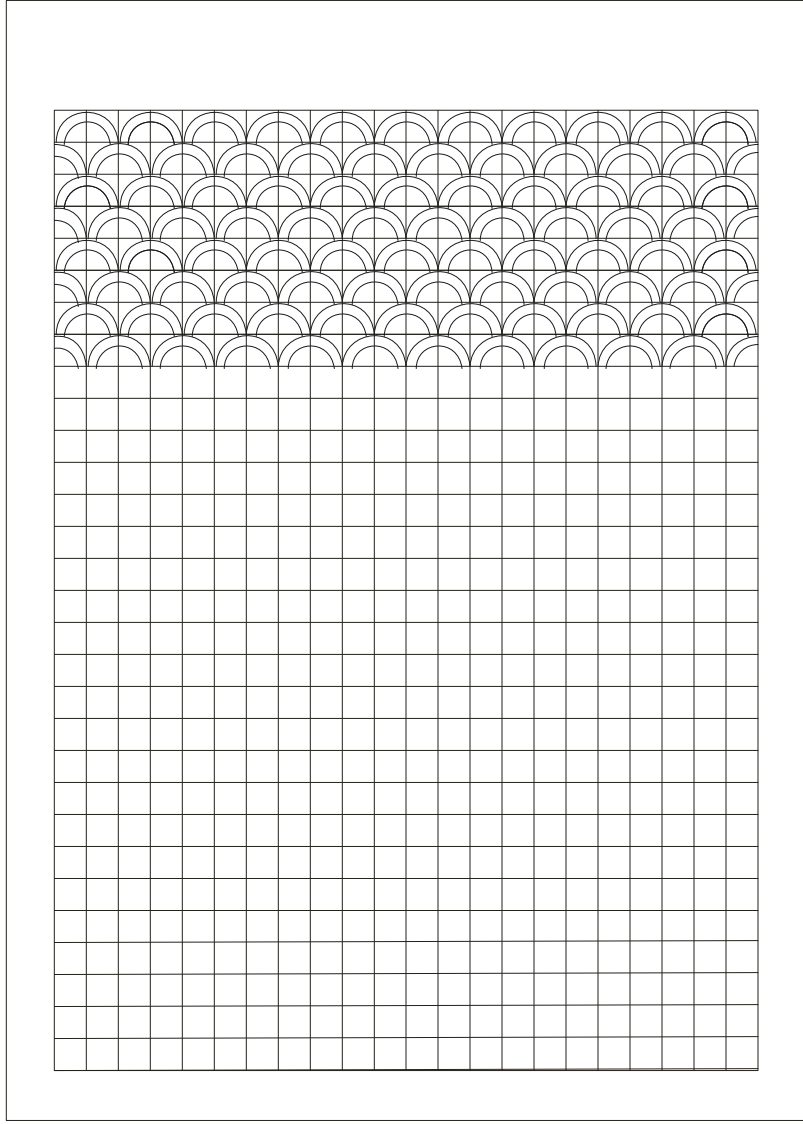


Çalışmalarınızda temiz ve düzenli olmaya dikkat ediniz.

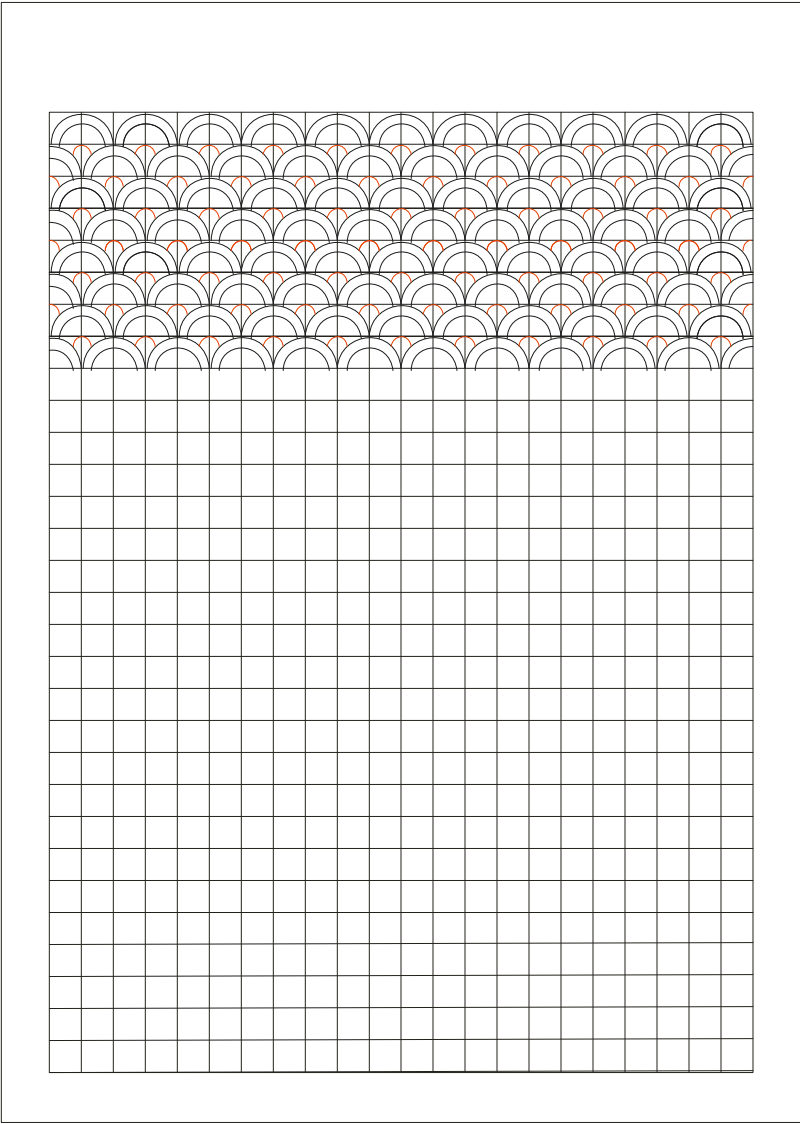
- Balık pulu motiflerini aşağıda ½ ölçekli çizim örneğinde olduğu gibi, en sade hali ile tekniğine uygun çizerek, bu konu ile ilgili ilk çalışmanızı tamamlayınız.



- Yukarıda verilen ölçülerde ikinci bir çizim kâğıdı hazırlayarak, aşağıda $\frac{1}{2}$ ölçekli çizim örneğinde olduğu gibi, iç içe çizilmiş balık pulu motiflerini tekniğine uygun çizerek, bu konu ile ilgili ikinci çalışmanızı tamamlayınız.



- Yukarıda verilen ölçülerde üçüncü bir çizim kâğıdı hazırlayarak, aşağıda ½ ölçekli çizim örneğinde olduğu gibi, iç içe çizilmiş balık pulu motiflerini, renkli kalemde kullanarak, tekniğine uygun çizip, bu konu ile ilgili üçüncü çalışmanızı tamamlayınız.



ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER

Bu faaliyet sonunda hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları yanıtlayarak ölçünüz.

Aşağıdaki cümlelerde bazı önemli kelimelerin altı boş bırakılmıştır. Boş yerleri doğru kelimelerle doldurunuz.

1. Ağaç işlerinde kullanılan tekniklerden geçme tekniğinin diğer ismi dir.
2. Maden eşyaların süslenmesinde kullanılan teknikler....., ve tekniklerdir.
3. Çok küçük yapılmış ince sanat eşyalarına hatta küçültülmüş her şeye denir.
4. Kağıt işlerinde kullanılan süsleme sanatının ismine denir.
5. Dokuma üzerine süslemede ve çeşitleri vardır.
6. Osmanlılarca çini levhaya....., seramik eşyaya denir.
7. Balık pulu motifi uygulanır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise bir sonraki öğrenim faaliyetine geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda hazırladığınız başlık çizimleri içine 15x15 ölçülerinde çizim kanaviçesi hazırlayarak, balık pulu motifini tekniğine uygun çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “**Evet**” ve “**Hayır**” kutucuklarına (X)işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hale getirdiniz mi?		
2. İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
3. Parşömen kâğıdınızı boylamasına ikiye böldünüz mü?		
4. Kâğıdınızı enlemesine dörde böldünüz mü?		
5. Kâğıdınızı düzgün bir şekilde kestiniz mi?		
6. Kesilen kâğıtlardan birini çizim için aldınız mı?		
7. Kâğıdın çerçeve ölçüsünü düzgün aldınız mı?		
8. Çerçeve içerisine balık pulu çizimi için gerekli kanaviçeyi düzgün çizdiniz mi?		
9. Çizilen kanaviçe üzerinden yarım daireden oluşan balık pulu motiflerini çizdiniz mi?		
10. Motifi temize çektiniz mi?		
11. Gerekli rötuşlarınızı yaparak temiz bir şekilde çizim sayfanızı dosyaladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “**HAYIR**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “**EVET**” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun atölye şartları sağlandığında böcek motifi ile çizim yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- “Kanaviçe” kelimesinin anlamını araştırınız.
- Böcek motifinin çinide kullanıldığı yerleri araştırınız.
- Böcek motifiyle ilgili dergi, kitap gibi verileri araştırarak bilgi toplayınız.
- Araştırmalarınız için seramik, çini atölyelerinde bu sanatla uğraşanlarla bağlantı kurabilir, internet ortamında araştırma yapabilirsiniz.

2. BÖCEK MOTİFİ

2.1. Tanımı

Böcek motifi; şeklini, doğada yer alan varlıklardan olan salyangoz böceğinden aldığı ve çizimi benzediği için bu isimle anılır. Hatai grubundan bütün motifler üzerinde farklı şekillerle karşımıza çıkan böcek motifi bir helezonla üsluplaştırılmıştır.

Böcek motifi, deseni süslerken boşlukları doldurarak monotonluğu ortadan kaldırır.

Böcek motifinin doğru çizilmesi şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Böcek motifinin iç içe çizilen helezonları estetik olarak çizilir.
- Bir kısmı yaprağın veya sapın altında kalan böcek motifinin her tarafı görünmez.
- Yapışma kısmı yaprağa veya sapa birleştirilip karın kısmı yaprağın veya sapın üzerine gelecek şekilde çizilir.

2.2. Kullanım Yerleri

Her türlü form üzerinde uygulanır. Resim 2.1’de böcek motifinin kenar suyu üzerinde kullanım şekli görülmektedir.

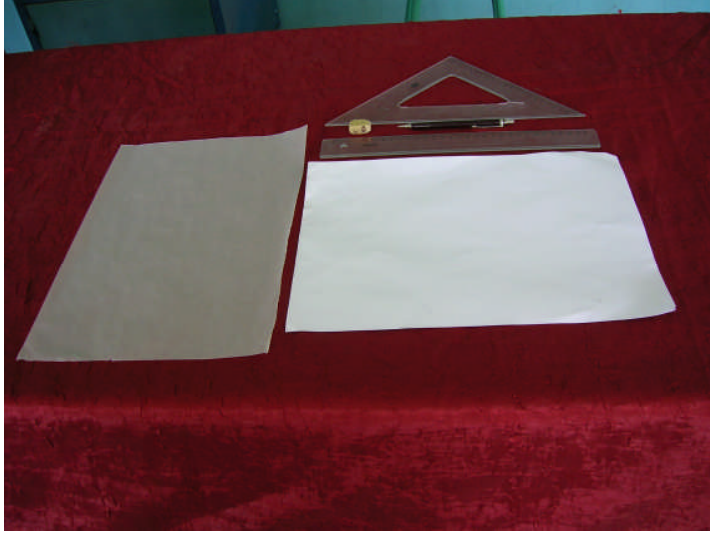


Resim 2.1: Kenar suyu böcek motifi ile yapılmış örnek çalışma

UYGULAMA FAALİYETİ

Çizim Tekniği

- Gerekli olan araç gereci temin ediniz.



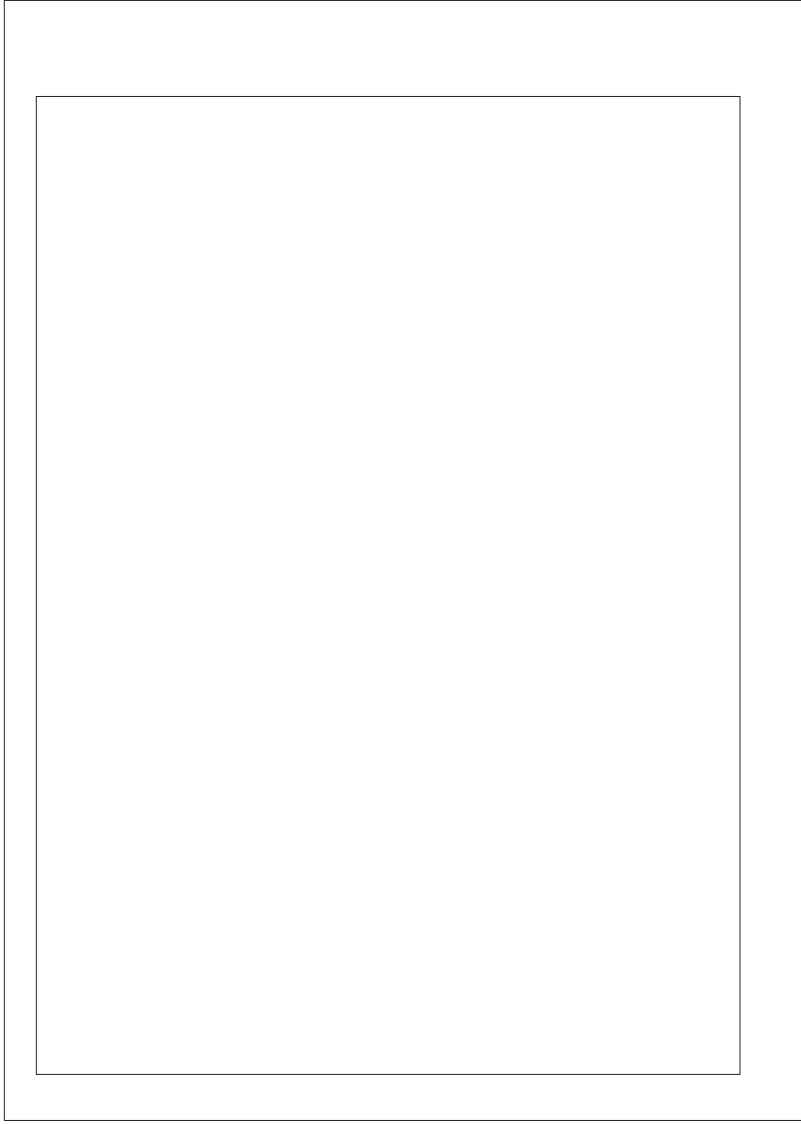
- İş önlüğünüzü giyiniz.
- 70,50 x100 cm ebatlarındaki parşömen kâğıdını boylamasına ikiye katlayınız.



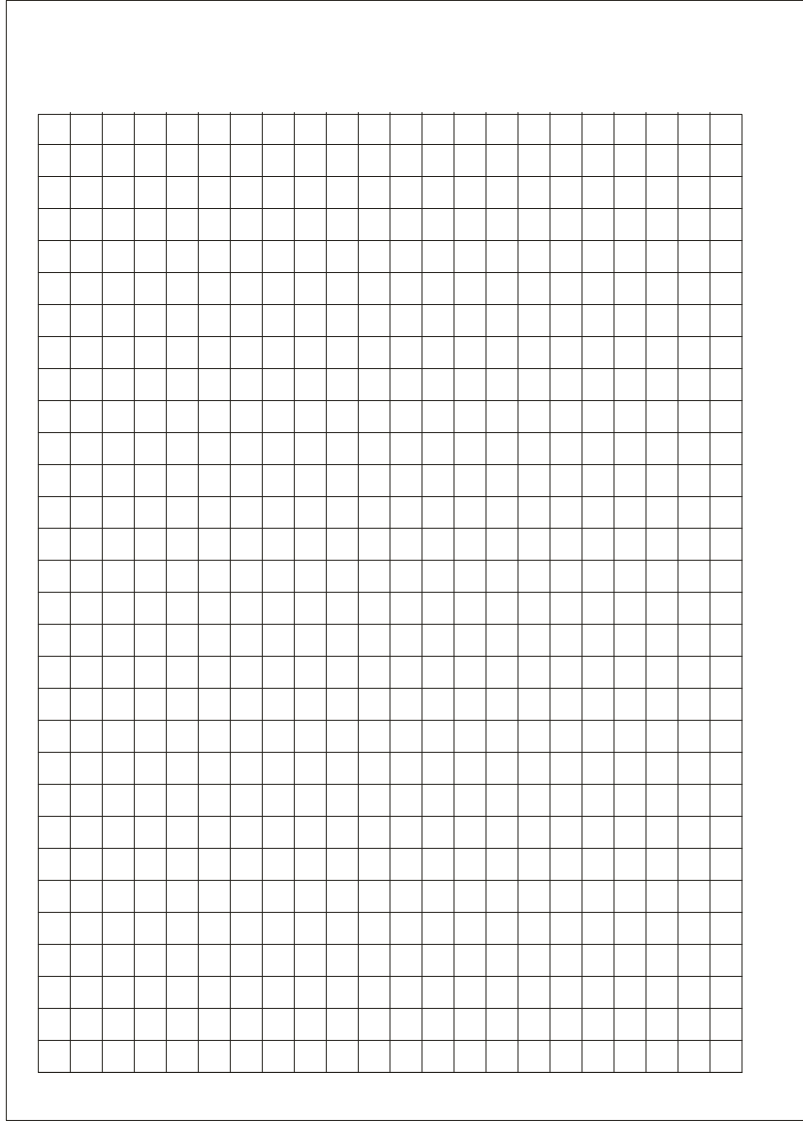
- Boylamasına ikiye katladığımız kâğıdı enlemesine dörde katlayınız ve kâğıdınızı kesiniz.



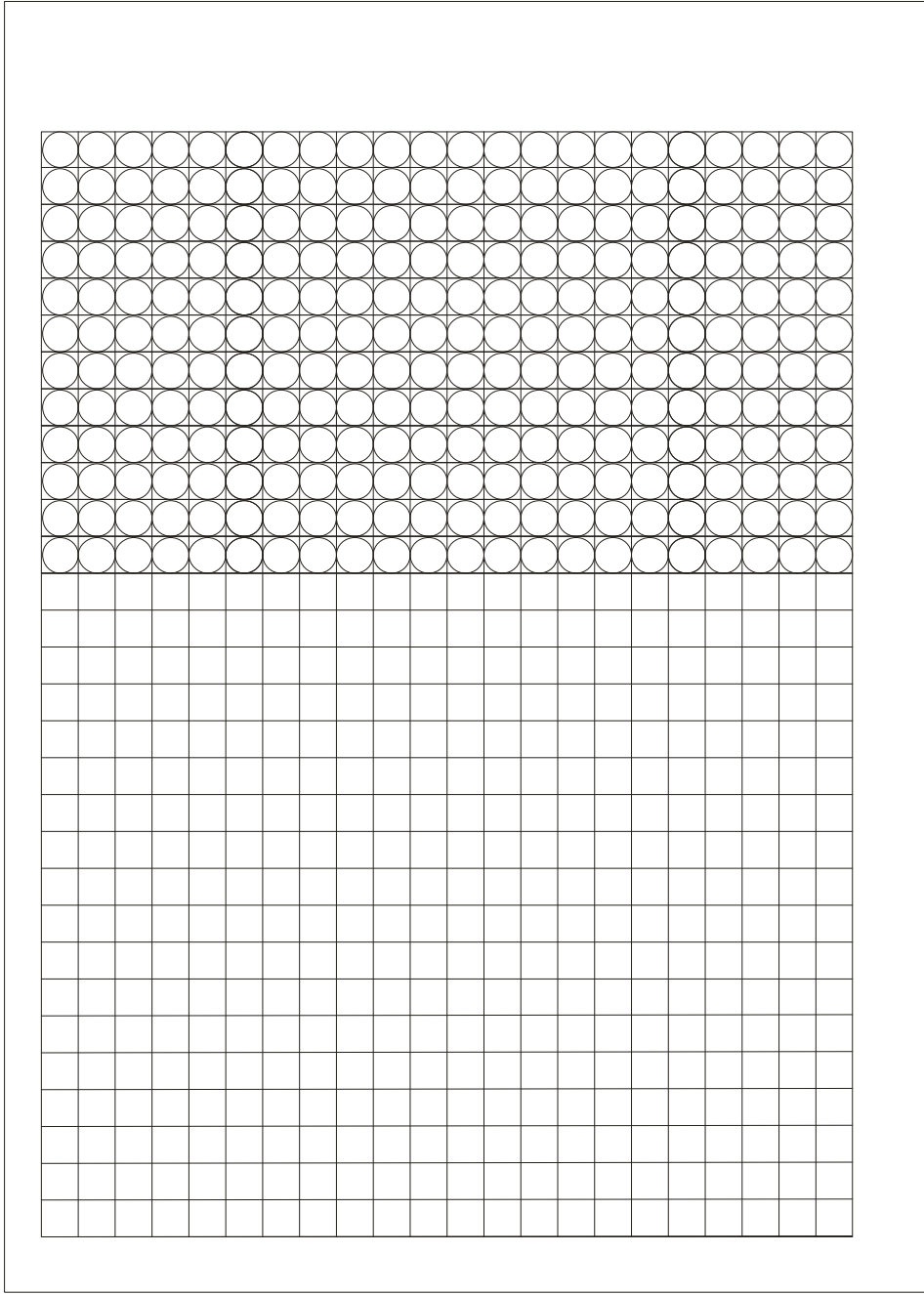
- Hazırladığınız parşömen kâğıdına, aşağıdaki ½ ölçekli örnekte görüldüğü gibi, üstten 30, alttan 10, sağdan 10 ve soldan 20 mm olmak üzere boşluk bırakarak başlık çizgilerini çizin.



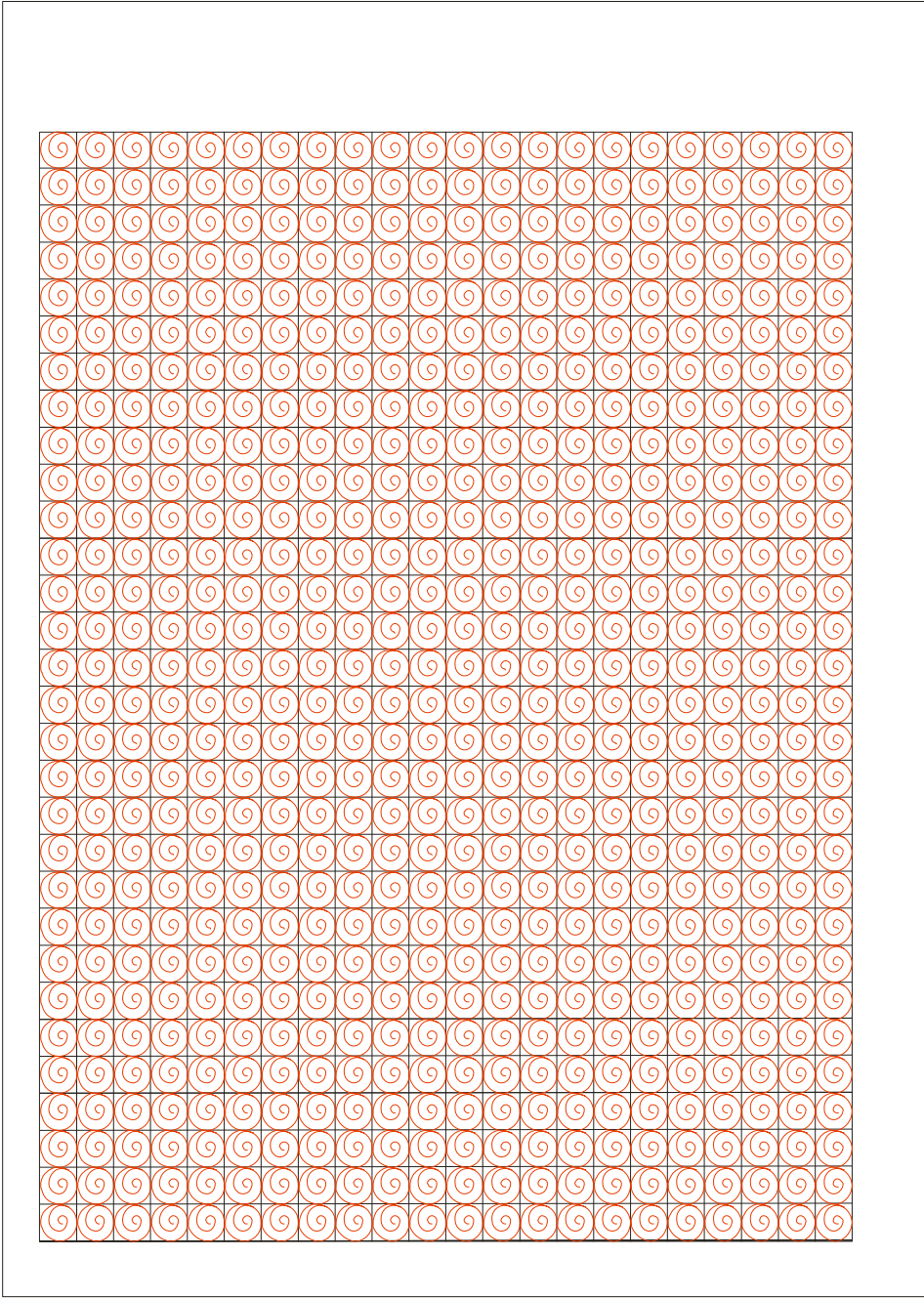
- Çerçevenin içini, aşağıdaki ½ ölçekli örnekte görüldüğü gibi 1 cm'.lik karelere bölünüz.



- Kanaviçelerin içine aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi, tam daireler çiziniz.



- Kâğıdınızı ters çevirerek, daha önce çizdiğiniz daire üzerinden, iç içe helezon şeklinde içeriye doğru çiziminizi tamamlayarak böcek motifini çizin.



- Motifi temize çekiniz.
- Gerekli rötuşlarınızı yaparak temiz bir şekilde çizim sayfanızı dosyalayınız.

Motif çizimi yaparken temiz ve düzenli olmaya dikkat ediniz

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER

Bu faaliyet sonunda hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları yanıtlayarak kendinizi ölçebilirsiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi böcek motifine uygun bir hayvandır?
 - A. .Fil
 - B. Zürafa
 - C. C.Salyangoz
 - D. Kedi
2. Böcek motifi aşağıdaki hangi formlarda kullanılır?
 - A. Vazo
 - B. Tabak
 - C. İbrik
 - D. Hepsi
3. Böcek motifini çizerken aşağıdaki hangi araç gereci kullanırız?
 - A. Parşömen kâğıdı
 - B. Su kabı
 - C. Suluboya
 - D. Fırça
4. Aşağıdakilerden hangisi böcek motifi işlem basamaklarından biri değildir?
 - A. Kâğıdın ölçülerinde kesilmesi
 - B. Kanaviçenin hazırlanması
 - C. Gerekli araç ve gerecin hazırlanması
 - D. Çini tabağın üzerine aktarmak

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise bir sonraki öğrenim faaliyetine geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda hazırladığınız başlık çizimleri için 15x15 ölçülerinde çizim kanaviçesi hazırlayarak, böcek motifini tekniğine uygun çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hale getirdiniz mi?		
2. İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
3. Parşömen kâğıdınızı boylamasına ikiye böldünüz mü?		
4. Kâğıdınızı enlemesine dörde böldünüz		
5. Kâğıdınızı düzgün bir şekilde kestiniz mi?		
6. Kesilen kâğıtlardan birini çizim için aldınız mı?		
7. Kâğıdın çerçeve ölçüsünü düzgün aldınız mı?		
8. Çerçeve içerisine böcek motifi çizimi için gerekli kanaviçeyi düzgün çizdiniz mi?		
9. Çizilen kanaviçe üzerinden spiralden oluşan böcek motifini çizdiniz mi?		
10. Böcek motifini temize çektiniz mi?		
11. Gerekli rötuşlarınızı yaparak temiz bir şekilde çizim sayfanızı dosyaladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “**HAYIR**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “**EVET**” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun dekor atölyesi sağlandığında, münhani motifini tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Münhani motifi ile ilgili broşür, dergi ve çini atölyelerinde araştırma yaparak bir rapor halinde sununuz.

3. MÜNHANI MOTİFİ ÇİZMEK

3.1. Tanımı

Kelime anlamı eğri demek olan münhani genellikle kenar suyunda ve Rumi motifini pekiştirmek amacıyla kullanılan bir motiftir.

Bir münhani motifi çizerken dikkat edilecek noktalar şunlardır.

- Motifi çizerken bitiş çizgisi ile başlangıç çizgisinin birleşmesi gerekir.
- Deseni meydana getiren münhanilerin büyüklükleri uygun şekilde olmalıdır.
- Motifler aynı yönde tekrarlandığı gibi simetrik de olabilir.

3.2. Kullanım Yerleri

Resim 3.1 ve 3.2’de münhani motifinin farklı şekillerde kullanımı görülmektedir. Çini sanatında özellikle tezhip sanatında kenar suyu olarak çok kullanılmıştır.



Resim 3.1: Mühani motifinin farklı şekillerde kullanımı

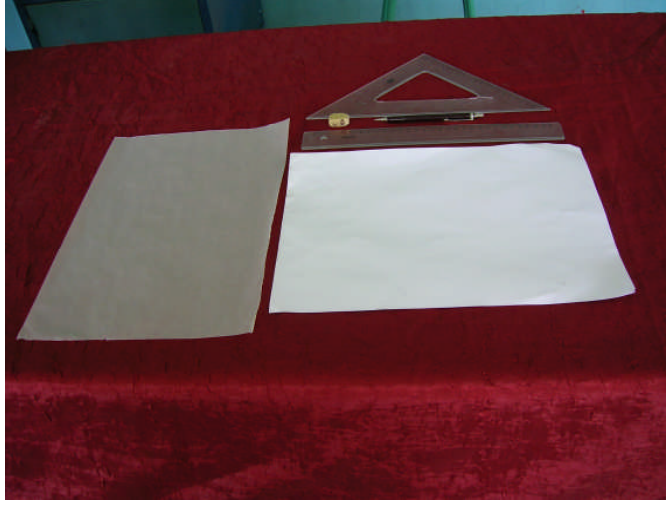


Resim 3.2: Mühani motifinin farklı şekillerde kullanımı

UYGULAMA FAALİYETİ

Çizim Tekniği

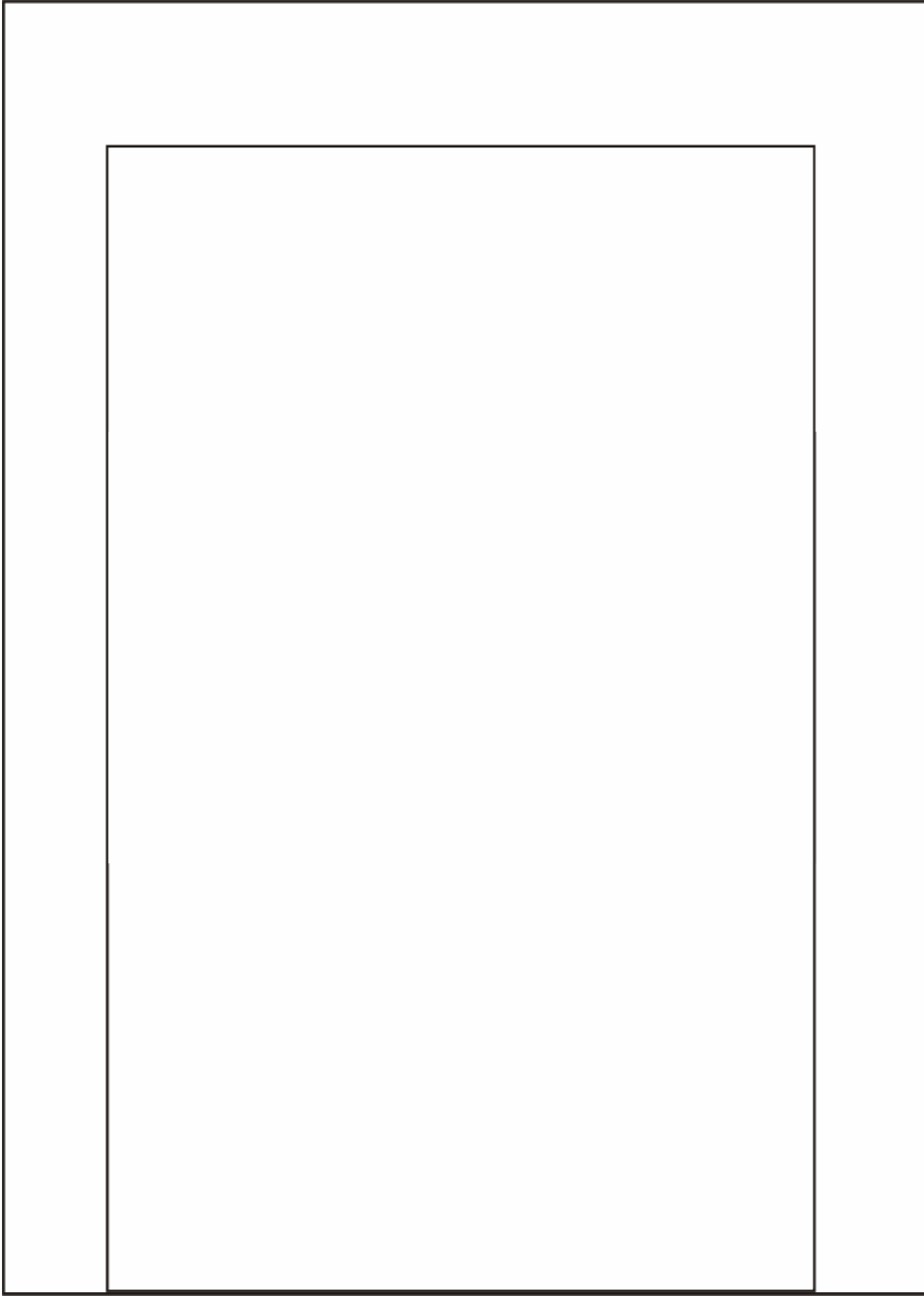
- Gerekli olan araç gereci temin ediniz.



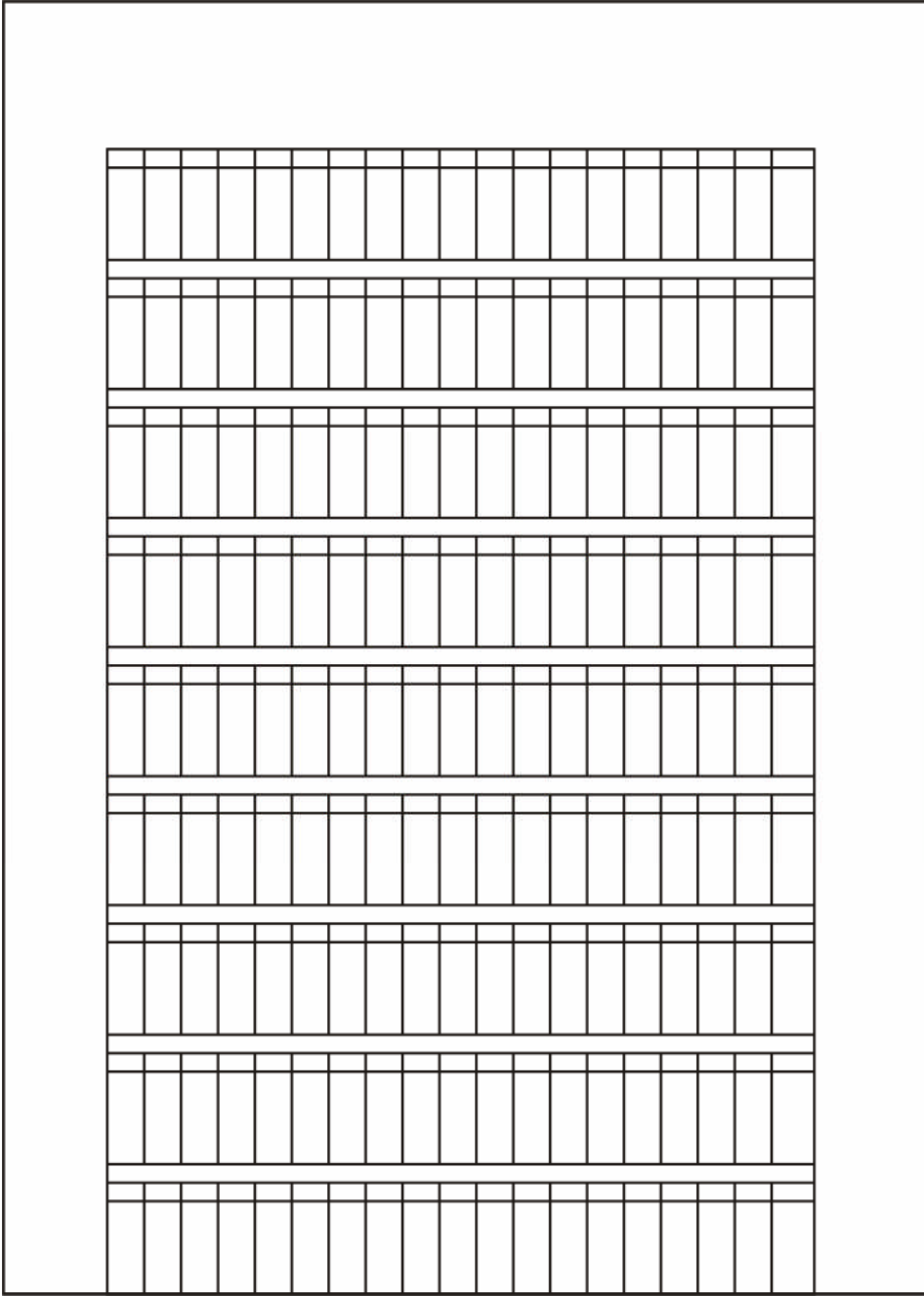
- İş önlüğünüzü giyiniz
- 70,50 x100 cm. ebatlarındaki parşömen kâğıdını öğrendiğiniz şekilde kesiniz.



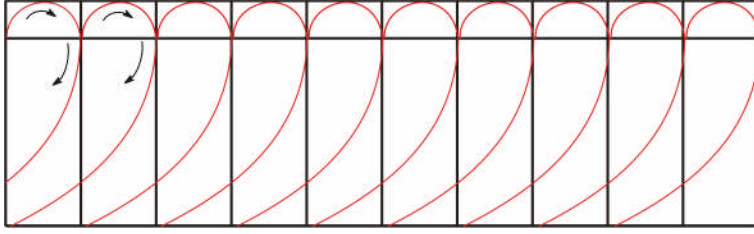
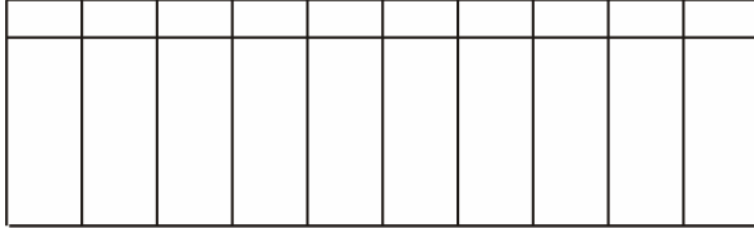
- Kestiğimiz kâğıtlardan bir tanesini alarak aşağıda 1/2 ölçekli örneğinde olduğu gibi üstten 40, sağdan 30 ve soldan 30 cm boşluk bırakarak (alttan boşluk bırakmıyoruz) çerçeve çiziniz.



- Çerçeve içerisine aşağıda ½ çizim örneğinde görüldüğü gibi, enlemesine 1 cm. boylamasına 0.5-2.5-0.5 cm'lik ölçü alarak, münhane motifine uygun kanaviçeyi çiziniz.



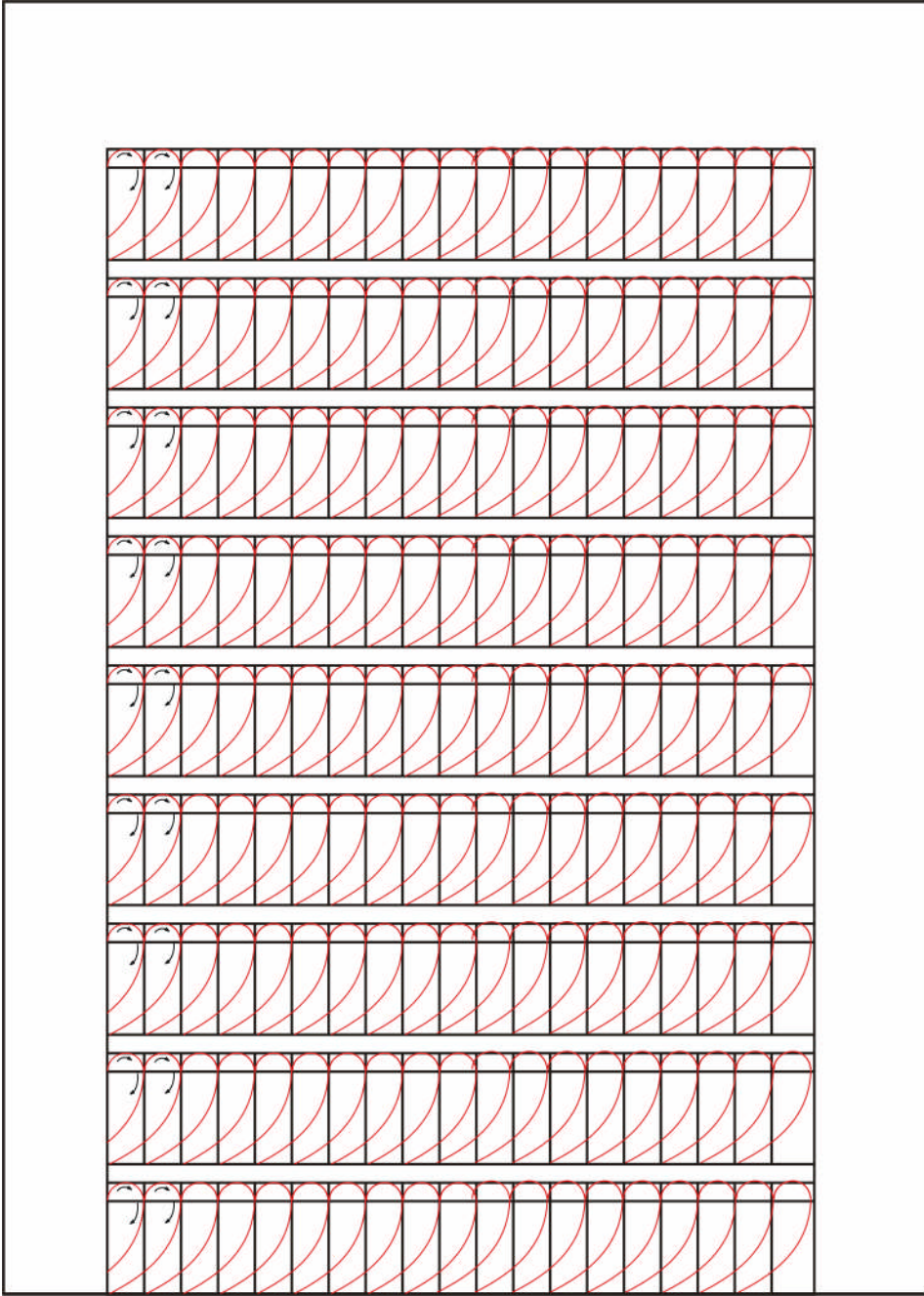
- Münhani motifini tekniğine uygun bir şekilde; 0.5 cm'lik ilk sol köşeden yarım dairemizi çiziniz. Elinizi kaldırmadan aşağıya doğru bitiş çizgisinin bir önceki karenin başlangıç çizgisine birleşecek gibi sonlandırınız.



- Kâğıdımızın ön yüzeyini çizdikten sonra arka sayfasına geçiniz. Bu sayfada ön sayfada ki hatalarınızı düzelterek tekrar motifi çiziniz.
- İkinci sayfayı temiz bir şekilde çizdikten sonra ilk yaptığımız sayfayı çevirerek buradaki çizimlerinizi dikkatli bir şekilde silerek motif çizimimizi hatalarınızı düzelterek üçüncü defa yeniden çiziniz. Motifleri en az üç kez temize çekiniz.

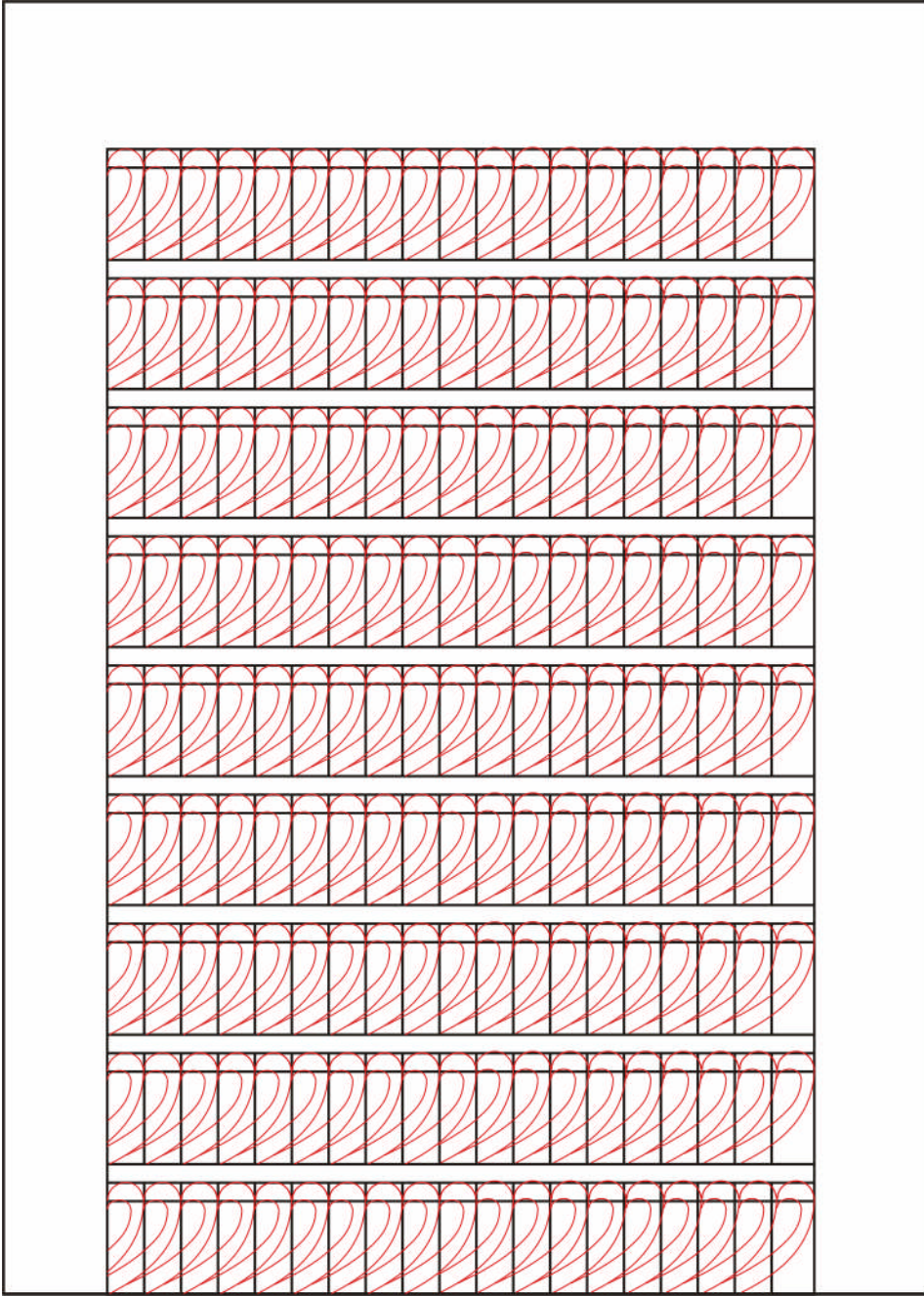
Çizim yaparken temiz ve dikkatli çalışınız.

- Aşağıda ½ ölçekli örneğinde olduğu gibi çalışma kâğıdınızın tümünde münhani motifini çizerek çalışmanızı tamamlayınız.



Temiz ve dikkatli çalışınız.

- Yukarıda verilen başlık ve kanaviçe ölçülerinde ikinci bir çizim kağıdı hazırlayarak, aşağıda ½ ölçekli çizim örneğinde olduğu gibi damlalı münhani motifini çiziniz.



Temiz ve dikkatli çalışmız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda boşluk bırakılan yerlere uygun kelime veya kelimeleri yazınız.

Bu faaliyet sonunda hangi bilgilerinizi kazandığınızı aşağıdaki soruları yanıtlayarak ölçünüz.

1. Kelime anlamı demek olan münhani genellikle kenar suyunda kullanılır.
2. Münhani motifigibi formlarda uygulanır.
3. Münhani motifini çizmeden öncehazırlamalıyız.
4. Münhani motifini çizmek için hazırladığımızdikkat etmeliyiz.
5. Münhani motifini çizerken en az temize çekmeliyiz.
6. ünhani motifini temiz bir şekilde çizdikten sonra gerekir.
7. Motif çizerken kullandığımız kalemolmalıdır.

Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y koyunuz.

8. () Münhani motifi çizerken kanaviçe düzgün hazırlanır.
9. () Münhani motifi tekniğine uygun çizilir.
10. () Motifi çizerken bitiş çizgisi ile başlangıç çizgisinin birleşmesi gerekir.
11. () Münhani motifi sadece tabak formuna uygulayabiliriz.
12. () Münhani motifini çizdikten sonra dosyalamamıza gerek yoktur.
13. () Motif çiziminde parşömen kâğıdı kullanılır.
14. () Motif çiziminde mürekkepli kalem kullanılır.

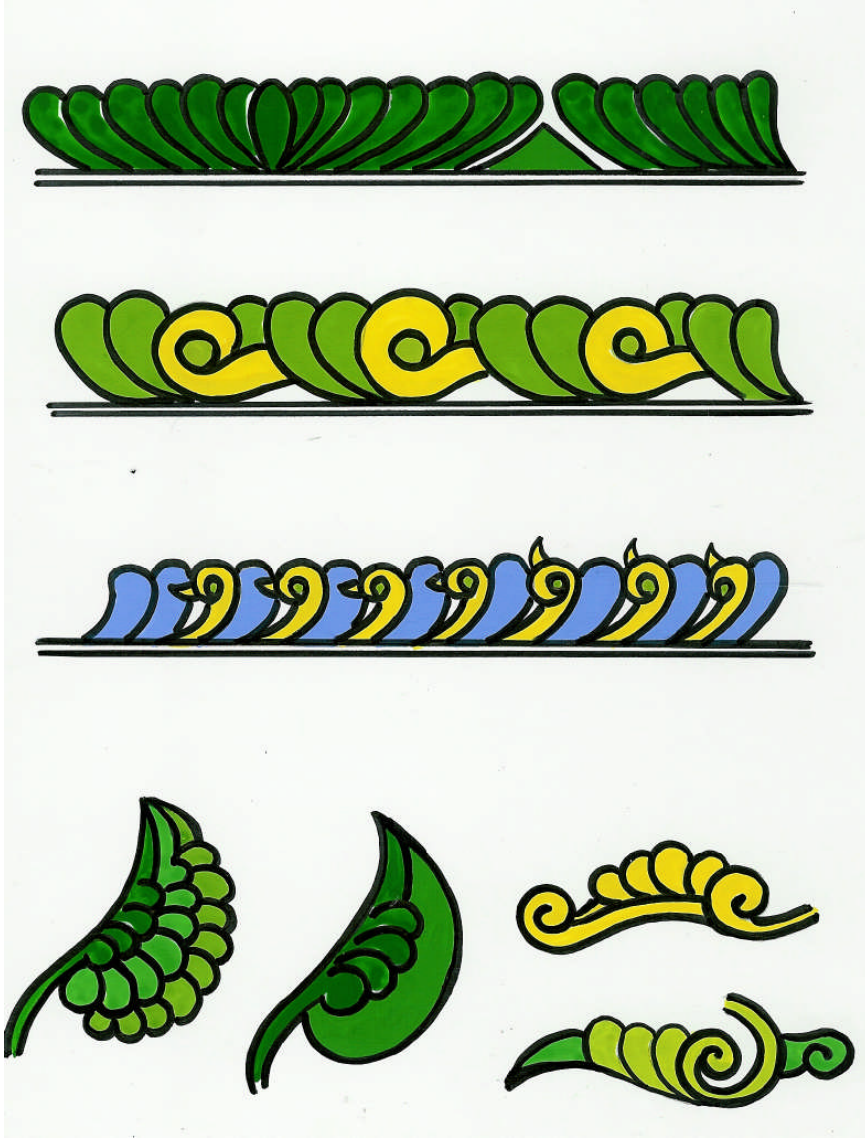
DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı (Değerlendirme ölçütleri) karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

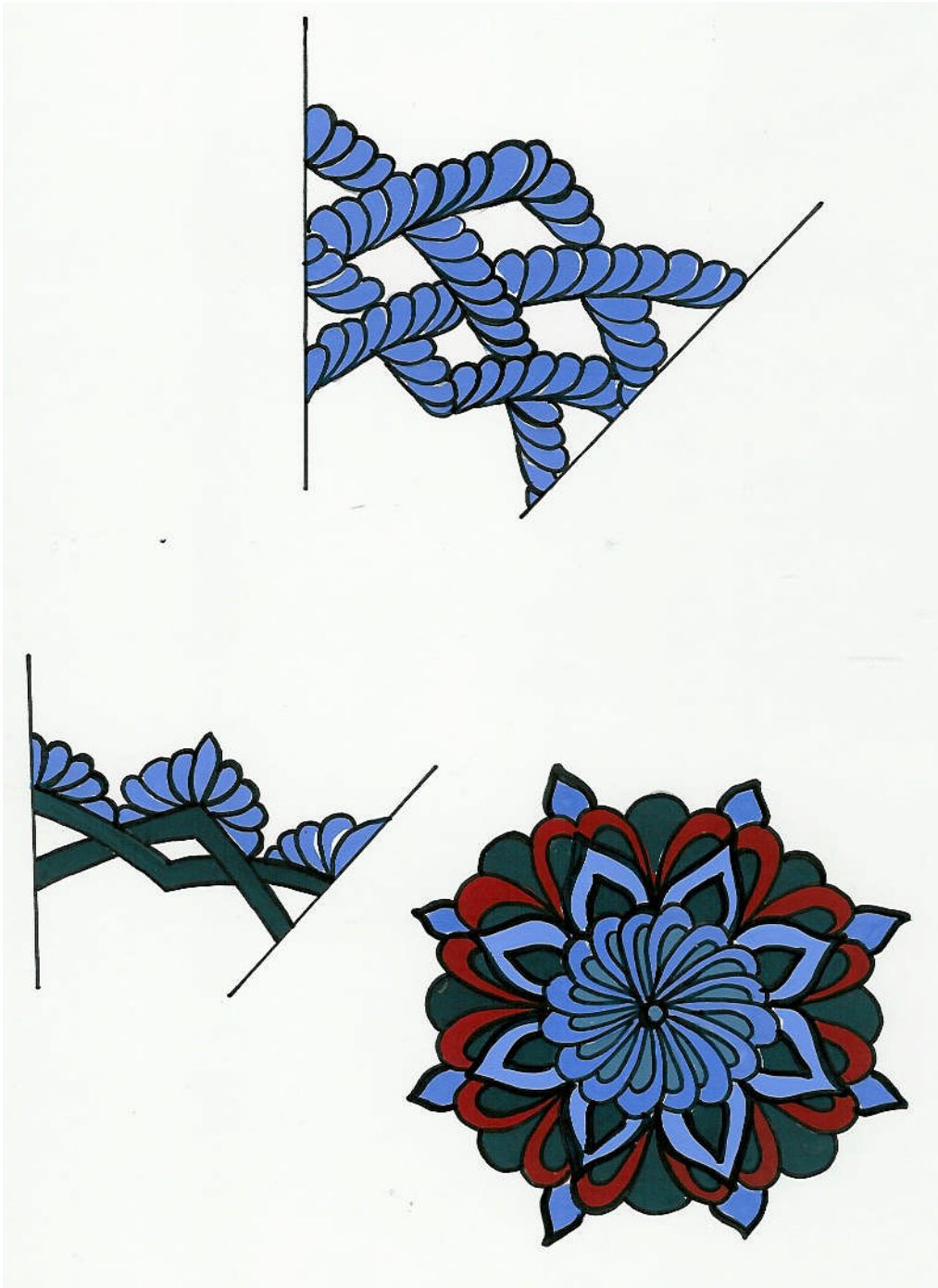
UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda, münhani motifi ile parşömen kâğıdı üzerine aşağıda verilen kompozisyonları çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

Çizim aşamasına başlamadan önce, aşağıda örnekleri verilmiş olan münhani motiflerini İş-işlem basamaklarına göre inceleyerek çiziniz.







Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Motif çiziminde kullanmak üzere parşömen kâğıdını temin ettiniz mi?		
2. İş önlüğü giydiniz mi?		
3. Yumuşak uçlu kaleminizi hazırladınız mı?		
4. Kullanacağınız kâğıdı motif çizimine hazır bir hale getirdiniz mi?		
5. Verilen örnekleri incelediniz mi?		
6. Kullanacağınız motifi tekniğine uygun çizip gereken deseni hazırladınız mı?		
7. Münhane motifini temize çektiniz mi?		
8. Çizimi bitirdikten sonra dosyalama işini yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “**HAYIR**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı evet ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.
OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların doğru şıklarını işaretleyiniz.

- Herhangi bir şeyin veya varlığın tabii karakterini ve işlevini bozmadan onu güzelleştirmek amacıyla yüzeylerinin üstüne renkli renksiz, oyma veya kabartma gibi tekniklerle süslemeler yapma sanatına ne ad verilir?
 - Çini Sanatı
 - Süsleme Sanatı
 - Seramik Sanatı
 - Cam Sanatı
- Aşağıdakilerden hangisi süsleme sanatlarından değildir?
 - Taş işlerinde süsleme
 - Deri işlerinde süsleme
 - Kâğıt işlerinde süsleme
 - Bahçe işlerinde süsleme
- Aşağıdakilerden hangisi motif çizmede kullanılan araç ve gereçlerden değildir?
 - 0,5 kalem
 - Parşömen kâğıdı
 - Gönye
 - Merdane
- Aşağıdakilerden hangisi maden eşyaları üretilmesinde kullanılan tekniklerinden değildir?
 - Döğme tekniği
 - Tezhip tekniği
 - Döküm tekniği
 - Tornada çekme tekniği
- Aşağıdakilerden hangisi çini sanatının başladığı tarihi kapsar?
 15. yy.
 17. yy.
 - 12.yy.
 19. yy.

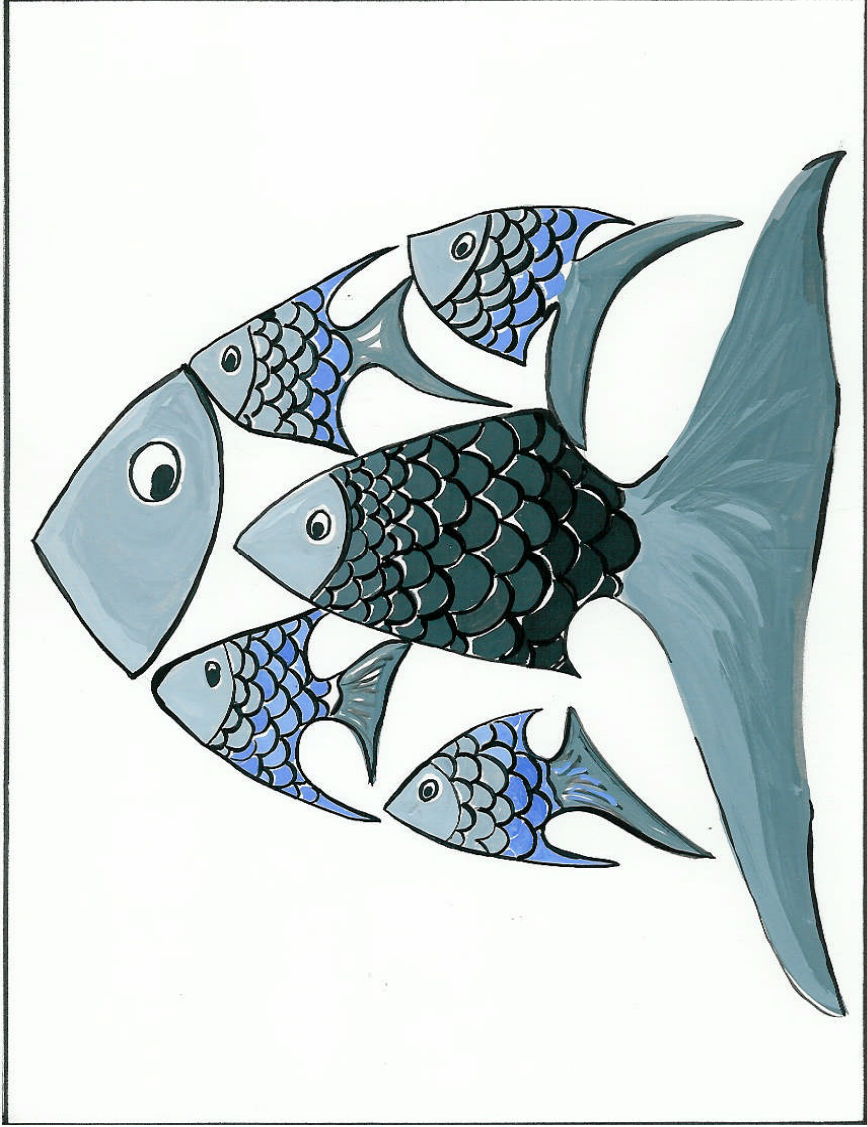
Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y koyunuz.

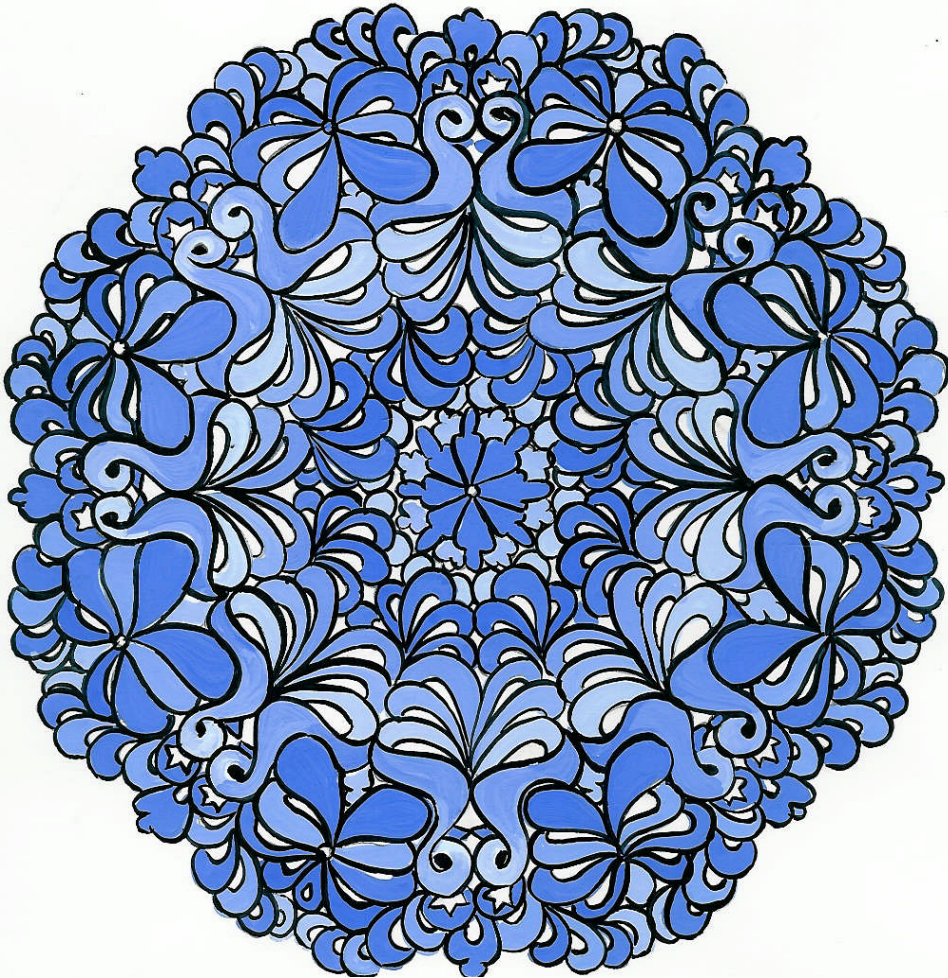
6. () Çizilecek motif balık pulu motifini de içeren münhane motifidir.
7. () 14. ve 15. yy. çinicilik ilerleyişini sürdürmüş özellikle 15. yy. duvar çiniciliği önem kazanmıştır.
8. () Kumaş dokumanın kalın bir türüdür.
9. () Osmanlılarda çini levhaya kaşi denir.
10. () Ağaç işlerinde kullanılan tekniklerden biri geçme tekniği yani künde kari tekniğidir.
11. () Tezhip süsleme sanatı kâğıt işlerinde kullanılan bir süsleme sanatıdır.

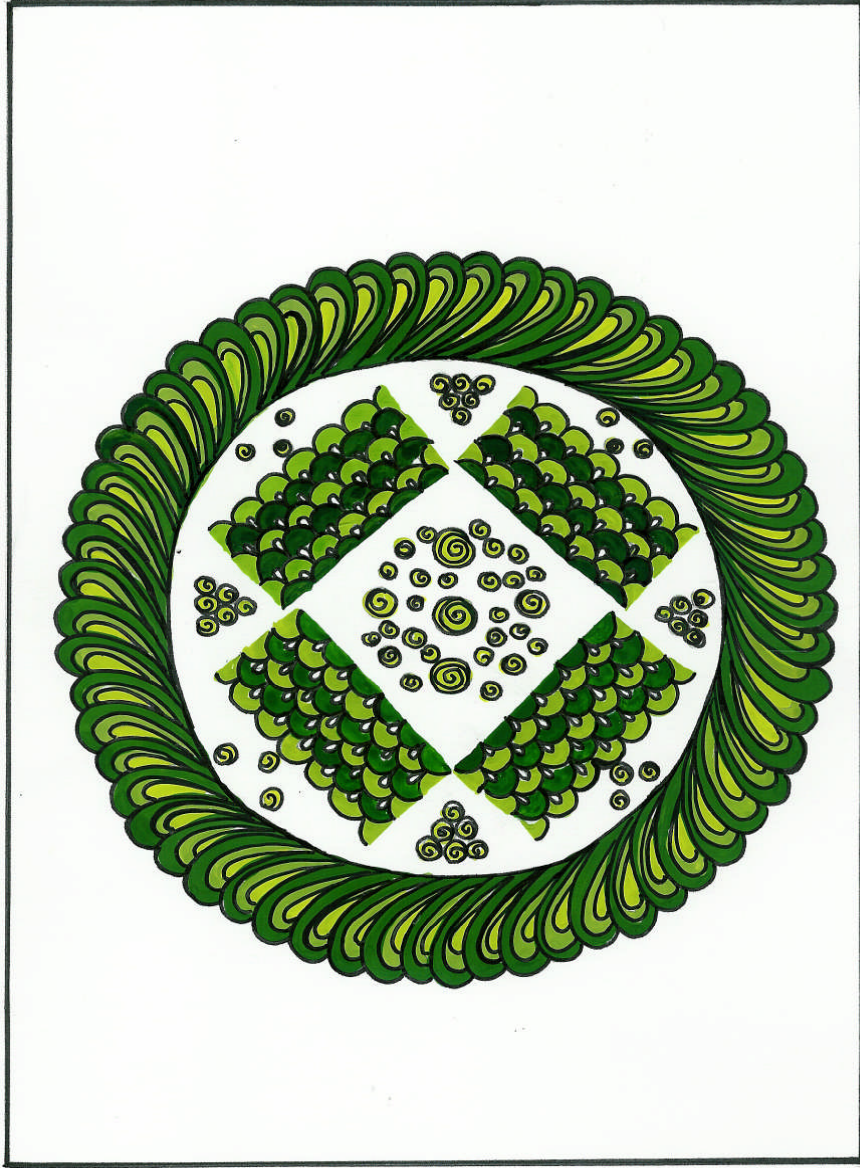
DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise performans testine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)







Çalışmanıza başlamadan önce, balık pulu, böcek, münhani ve tüm bu motiflerden hazırlanan kompozisyon örneklerini inceleyerek iş-işlem basamaklarına uygun olarak çiziniz.

Kazandığınız tecrübeleri göz önüne alarak: birinci parşömen kağıdına 250x250 mm'lik kare içerisine balık pulu motiflerini, ikinci parşömen kağıdına 250x250 mm'lik kare içerisine böcek motiflerini, üçüncü parşömen kağıdına 250 mm. çapında daire içerisine münhani motiflerini ve dördüncü parşömen kağıdına 250 mm'lik çapında daire içerisine öğrenilen tüm motifleri kullanarak, kompozisyon örneğine uygun çizimlerinizi yapınız.

Bu uygulama ile yaptığınız çalışmayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri “Evet” ve “Hayır” kutucuklarına (X)işareti koyarak kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Çizim yaparken gerekli olan araç gereci temin ettiniz mi?		
2. İş önlüğü giydiniz mi?		
3. Parşömen kâğıtlarınızı tekniğine uygun bir şekilde katlayıp, keserek hazırladınız mı?		
4. Birinci kâğıdınıza 250x250 mm’lik kare çerçeve çizdiniz mi?		
5. Çerçeve içerisine balık kompozisyonunu yerleştirdiniz mi?		
6. Kompozisyon içerisine balık pulu motiflerini çizdiniz mi?		
7. Balık pulu çizimlerini temize çektiniz mi?		
8. İkinci kâğıdınıza 250x250 mm’lik kare çerçeve çizdiniz mi?		
9. Çerçeve içerisine salyangoz kompozisyonunu yerleştirdiniz mi?		
10. Kompozisyon içerisine böcek motiflerini çizdiniz mi?		
11. Böcek motifi çizimlerini temize çektiniz mi?		
12. Üçüncü kâğıdınıza 250x250 mm çapında daire çerçeve çizdiniz mi?		
13. Çerçeve içerisine örnek kompozisyonu yerleştirdiniz mi?		
14. Kompozisyon içerisine münhani motiflerini çizdiniz mi?		
15. Münhani motifi çizimlerini temize çektiniz mi?		
16. Dördüncü kâğıdınıza 250x250 mm çapında daire çerçeve çizdiniz mi?		
17. Çerçeve içerisine örnek kompozisyonu yerleştirdiniz mi?		
18. Kompozisyon içerisine böcek, balık pulu, münhani motiflerini çizdiniz mi?		
19. Böcek, balık pulu, münhani motifi çizimlerini temize çektiniz mi?		
20. Te Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		
21. ZaZamanı verimli kullandınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda HAYIR cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1	Künde kari
2	Çalma, kazıma, döküm, kabartma, kakma, telkari
3	Minyatür
4	Tezhip
5	Düz ve düğümlü dokuma
6	Kaşı, evani
7	Her türlü form

ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	A
4	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 3 CEVAP ANAHTARI

1	eğri
2	Tabak, vazo
3	Araç ve gereci
4	Kanaviçeye
5	Üç
6	Dosyalamamız
7	0,5 yumuşak uçlu kalem
8	D
9	D
10	D
11	Y
12	Y
13	D
14	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	D
4	B
5	C
6	D
7	D
8	Y
9	D
10	D
11	D

KAYNAKÇA

- AKAR Azade, Cahide KESKİNER. **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**
- ATASOY Nurhan, Julian Raby. **İznik Seramikleri**, Alexandria Pres, İstanbul. 1989.
- ARSEVEN Prof. Celal Esad. **Türk Sanatı**, Murat Matbaacılık, İstanbul. 1970.
- ASLANAPA Prof.Dr. Oktay. **Türk Sanatı**, İstanbul. 1984.
- Hayat Ansiklopedisi
- KESKİNER , Cahide. **Türk Motifleri**
- KÜLTÜR BAKANLIĞI. **Kültür Ve Sanat**, Tifdruk Matbaacılık Sanayi A.Ş., İstanbul. 1970.
- ÖNEY Prof. Dr. Gönül. **Türk Çini Sanatı**, Ankara. 1978.
- PETSPOULOS, Yani. **L'art Decoratif Otoman**, Paris. 1982.
- SEÇKİNÖZ Mine. Sabiha ALPASLAN(AKER), Şükran KOMSUOĞLU, Arsal İMER (MENGİ), Serap ETİKE (KÖSE),**Resim II. Süsleme Resmi ve Süsleme Sanatları Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Web- Ofset Tesisleri, Ankara. 1986.
- T.C. Kültür Bakanlığı www.discoverturkey.com